РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАТИЧКО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН

БРОЈ ***1***

2010.

Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Уједно обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Индок одељења Управе, која је дневно ажурна, могу приступити путем следеће интернет адресе: **http://bpp.uzzpro.gov.rs,** а ИНФОРМАТИВНОМ БИЛТЕНУ: **http://www.uzzpro.gov.rs**.

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу на следећим пунктовима:

1. Немањина бр. 22-26,
   телефон: 3616-296, 3613-734 /лок. 1620

2. Андрићев венац бр. 1,
   библиотека, телефон: 3043-078

Уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења

Сарадници: Видосава Шундић, документалиста – информатичар
Гордана Јуришић, документалиста – информатичар
Бојана Трпковић, виши библиотекар
Гордан Горуновић, референт
Вера Ловић, оператер
Дејан Станојловић, референт
Радмила Тубин-Михајловић, оператер

Компјутерска обрада: Миланка Катић, веб пројектант и програмер
Александар Парезановић, веб програмер
Одељење за информатичко – документационе и библиотечке послове

ШТАМПА:

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ:

1. Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и града Београда

2. Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе

3. Преглед садржаја нових бројева часописа

4. Преглед старих публикација

5. Преглед нових књига

1

ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у држави Кувајт, Зорана Вејновића, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у држави Кувајт, Михаила Бркића, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Бурунди, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Здравка Бисића, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Уганди, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Здравка Бисића, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Пословник о раду Жалбене комисије судова, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Одлука о расписивању избора за одборнике Скупштине општине Аранђеловац, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Правилник о употреби грба, заставе и химне Републике Србије у дипломатско-конзуларним представништвима Републике Србије и на званичним документима Министарства спољних послова, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Закључак о образовању Комисије за избор судија Европског суда за људска права, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Исправка Упутства о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Службени лист града Београда

Одлука о престанку мандата одборника Скупштине града Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине града Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине града Београда, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Решење о утврђивању престанка функције члану Градског већа града Београда, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Закључак о приступању промени Статута града Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о накнадама за регистрацију финансијских извештаја, давање података из Регистра финансијских извештаја и података о бонитету правних лица и предузетника, као и накнадама за друге услуге које Агенција за привредне регистре пружа у поступку вођења тог регистра, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба о субвенционисању каматних стопа за кредите за одржавање ликвидности и финансирање трајних обртних средстава и за извозне послове у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба о условима и критеријумима за субвенционисање каматне стопе за потрошачке кредите и кредите за правна лица, односно финансијски лизинг, за набавку одређених трајних потрошачких добара у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба о врсти и висини накнаде за регистрацију, евиденцију и друге услуге које пружа Регистар туризма који води Агенција за привредне регистре, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба за субвенционисање каматне стопе за кредите за инвестиције у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба о мерама подршке грађевинској индустрији кроз субвенционисање камате за стамбене кредите и дугорочно стамбено кредитирање у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Уредба о изменама и допунама Уредбе о условима за испоруку природног гаса, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о условима и начину подстицања производње, ремонта и продаје грађевинских машина и теретних моторних возила - камиона и спровођења субвенционисане куповине теретних моторних возила - камиона произведених у Републици Србији заменом старо за ново у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о условима и начину спровођења субвенционисане куповине аутомобила произведених у Републици Србији заменом старо за ново у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о условима и начину подстицања производње и продаје трактора у Републици Србији у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о престанку важења Уредбе о ближем одређивању заједничког деловања у смислу Закона о преузимању акционарских друштава, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о престанку важења Уредбе о заштити природних реткости, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о издавању доплатне поштанске марке „КРОВ“, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Уредба о садржини, начину уписа и вођења Регистра стечајних маса, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Уредба о врсти и висини накнада за регистрацију и друге услуге које пружа Агенција за привредне регистре у поступку вођења Регистра стечајних маса, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Уредба о критеријумима и поступку за утврђивање висине накнаде по основу конверзије права за лица која имају право на конверзију уз накнаду, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Уредба о мерама подршке грађевинској индустрији кроз субвенционисање камате по кредитима за финансирање стамбене изградње у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Уредба о условима и начину доделе и коришћења средстава за кредите за подстицање квалитета угоститељске понуде из области туризма за 2010. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Уредба о изменама Уредбе о мерама подршке грађевинској индустрији кроз субвенционисање камате за стамбене кредите и дугорочно стамбено кредитирање у 2010. години, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Наредба о утврђивању Оперативног плана одбране од поплава за 2010. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Наредба о престанку важења Наредбе о спровођењу мера заштите шума и биља од штетног инсекта губара (Lymantria dispar I..), Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Одлука о утврђивању висине чланарине, основици на основу које се обрачунава, начину и роковима плаћања чланарине Привредној комори Србије за 2010. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Одлука о утврђивању висине и основице, начину и роковима плаћања чланарине Привредној комори Војводине за 2010. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Одлука о висини каматне стопе на закаснелу уплату рутне накнаде, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Одлука о висини јединице рутне накнаде Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Одлука о замени пољопривредног земљишта у државној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене међународног пловног пута Е80 Дунав (Паневропски коридор VII), Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Одлука о престанку важења Одлуке о ближим условима и начину пријема, контроле и обраде финансијских извештаја и давања података из тих извештаја, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Одлука о престанку важења Одлуке о ближим условима и начину вођења Регистра података о бонитету правних лица и предузетника и давању података и мишљења о бонитету, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Правилник о основним правилима у области цивилног ваздухопловства и оснивању Европске агенције за безбедност ваздушног саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о безбедносном прегледу страних ваздухоплова на платформи аеродрома, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о праву путника код усклађивања укрцавања, отказивања летова и великог кашњења летова, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о одговорности авио-превозилаца у ваздушном превозу према путницима и њиховом пртљагу, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о одређивању цена у ваздушном превозу унутар Заједнице, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о изменама Правилника о истраживању удеса и озбиљних незгода цивилних ваздухоплова, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о измени Правилника о начину обрачуна и висини накнада за услуге које пружа Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о изменама и допунама Правилника о садржини и форми обрасца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Правилник о ближим условима и поступку пријема, контроле, регистрације, обраде и објављивања финансијских извештаја, начину вођења и садржини Регистра финансијских извештаја и података о бонитету правних лица и предузетника, као и давању података из тих извештаја, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Правилник о ближим условима и начину прибављања података које Агенцији за привредне регистре достављају други надлежни органи и давању података и мишљења о бонитету правних лица и предузетника, као и других услуга које Агенција за привредне регистре пружа у поступку вођења Регистра финансијских извештаја и података о бонитету правних лица и предузетника, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2010

Правилник о садржини Регистра туризма, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Правилник о одређивању подручја са отежаним условима рада у пољопривреди, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Правилник о условима и начину избора стечајних управника методом случајног одабира, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Правилник о садржини и начину издавања грађевинске дозволе, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Правилник о условима и критеријумима за доделу и коришћење средстава за заштиту и унапређивање шума, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Правилник о вођењу посебне евиденције о уговорима и промету непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Решење о утврђивању јавног интереса за експропријацију непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Решење о одређивању царинарница и њихових организационих јединица за спровођење поступака стављања робе у слободан промет и транзита одређене робе, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Стратегија повећања учешћа домаће индустрије у развоју телекомуникација у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2010

Службени лист града Београда

Одлука о ребалансу буџета града Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о условима у погледу висине објеката и удаљености од суседног објекта у поступку накнадног издавања грађевинске и употребне дозволе, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о задужењу града Београда за финансирање изградње новог моста на реци Сави и прилазних путева ка мосту, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о изради измена и допуна Регионалног просторног плана административног подручја града Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о изради Генералног урбанистичког плана Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о изради планова генералне регулације грађевинског подручја седишта јединице локалне самоуправе – град Београд, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о изради Плана генералне регулације система зелених површина Београда, Службени лист града Београда бр. 57/2009

Одлука о буџету града Београда за 2010. годину, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о обиму средстава за вршење послова града и градских општина и утврђивању прихода који припадају граду, односно градским општинама у 2010. години, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о одређивању зона на територији града Београда, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о утврђивању закупнина за пословни простор на коме је носилац права коришћења град Београд, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о мерилима за утврђивање накнаде за уређивање грађевинског земљишта, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о измени и допуни Одлуке о локалним комуналним таксама за територију града Београда, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о измени и допуни Одлуке о локалним административним таксама, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о измени и допуни Одлуке о накнади за коришћење грађевинског земљишта, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о измени и допуни Одлуке о боравишној такси, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о измени Одлуке о посебној накнади за заштиту и унапређење животне средине, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Одлука о задужењу града Београда за финансирање инвестиционих пројеката, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Решење о режиму саобраћаја теретних моторних возила и запреге кроз Београд, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Ценовник услуга организационих јединица Градске управе града Београда, Службени лист града Београда бр. 60/2009

Измене и допуне Програма уређивања и давања у закуп грађевинског земљишта за 2009. годину, Службени лист града Београда бр. 57/2009

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Правилник о изменама и допунама Правилника о одређивању послова који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о листи забрањених допинг средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о престанку важења Правилника о стручној спреми, испитима и дозволама за рад чланова посаде ваздухоплова, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о престанку важења Правилника о стручној спреми, стручном испиту, дозволи за рад и пословима које може да врши особље службе везе, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Правилник о престанку важења Правилника о стручној спреми, стручној обуци, испитима, дозволама и овлашћењима ваздухопловно-саобраћајног особља, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Коефицијенти раста цена у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2010

Подаци о просечним зарадама по запосленом исплаћеним у децембру 2009. године, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Подаци о просечним зарадама по запосленом без пореза и доприноса исплаћеним у децембру 2009. године, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Подаци о расту просечне месечне зараде без пореза и доприноса у привреди Републике Србије и расту цена на мало у Републици Србији у периоду од 1. јула 2009. до 31. децембра 2009. године, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Подаци о просечним месечним зарадама у Републици Србији у 2009. години, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Податак о просечној годишњој заради по запосленом у Републици Србији исплаћеној у 2009. години, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

Податак о висини просечне месечне зараде по запосленом исплаћене у четвртом кварталу 2009. године, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2010

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ, СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКА УПРАВЕ У 2010. ГОДИНИ

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	ГЛАС ЈАВНОСТИ		+
2.	ДАНАС	+	+
3.	ПОЛИТИКА	+	+
4.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ	+	+
5.	НИН	+	+
6.	КУРИР	+	
7.	СТАНДАРД		+
8.	ВРЕМЕ	+	+
9.	PRESS	+	+
10.	БЛИЦ	+	

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	+	+
2.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ	+	
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА	+	

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања	+	
2.	PC PRESS	+	
3.	MIKRO PC-WORLD	+	
4.	ПОСЛОВНА ПОЛИТИКА: месечни пословни часопис	+	
5.	СУДСКА ПРАКСА: месечни информативни часопис	+	
6.	ФИНАНСИЈЕ: стручни часопис за теорију и праксу финансија	+	

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД	+	
2.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ	+	
3.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	+	
4.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА	+	
5.	САОПШТЕЊЕ РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ	+	

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

БИЛТЕН
ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
Октобар 2009

Београд, Новембар 2009.

САДРЖАЈ

ТЕКУЋА МАКРОЕКОНОМСКА И ФИСКАЛНА КРЕТАЊА 4

I **Макроекономска кретања** 13

II **Фискална кретања** 29

Буџет Републике Србије 33

Буџет Војводине 49

Буџети општина и градова 53

Финансијски планови ООСО 59

III **Јавни дуг** 67

IV **Методолошка објашњења** 75

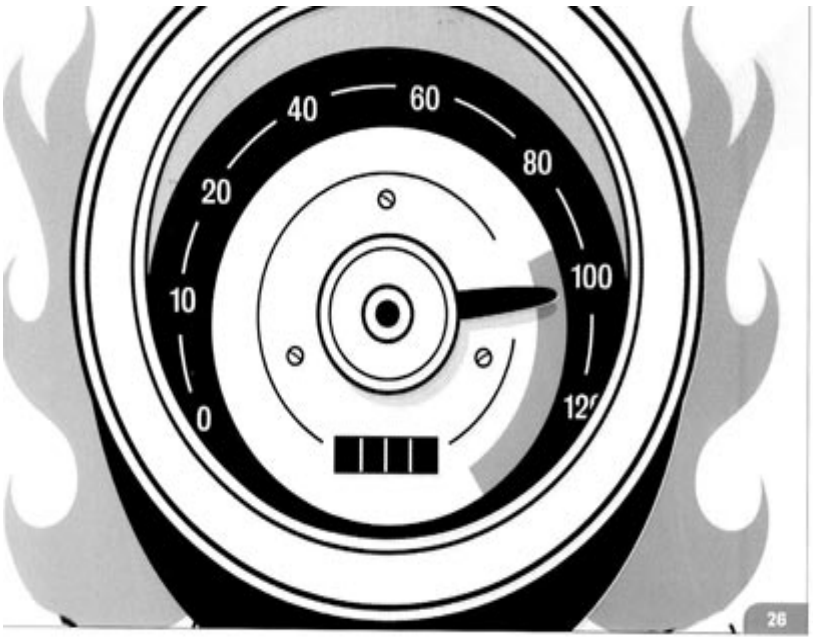

PC World Mikro

JANUAR 2010
Godina 14 • Broj 1 • www.mikro.rs

» TEMA BROJA

33 **Ubrzanje za sve**
Da li se vaš računar „vuče"? Imate mrežu širokog propusnog opsega koja radi brzinom modemske veze? Da li učitavanje Web strana na vašem pametnom telefonu traje čitavu večnost? Ne časite više ni časa. Naši saveti će vam pomoći da se vratite u najbržu stazu.

» U OVOM BROJU

26 **IT Globus 2009**
Časopis *Mikro PC World* je i ove godine dodelio nagrade IT Globus za vrhunske proizvode i ostvarenja u informatici, računarstvu i telekomunikacijama. Ovogodišnja svečanost uručenja nagrada održana je 2. decembra u svečanoj sali Skupštine Beograda.

42 **Zaštitite svoju foto-opremu**
Najveći broj vlasnika fotoaparata i ne razmišlja o snimanju kada je napolju loše vreme. Kiša, sneg, hladnoća, koliko i velika vrućina, uglavnom su dobar izgovor da se ostane kod kuće i ne ugrožava skupa oprema. Istina, tako će najbolje zaštititi svoju investiciju, ali propustiće priliku za stvaranje veoma zanimljivih fotografija.

Fotografija na korici: Adam Benton

» PRIKAZI HARDVERA I SOFTVERA

46 Test multifunkcijskih uređaja dostupnih na našem tržištu
54 Sonyjev prenosivi računar VAIO NW120
55 Logitechova tastatura za profesionalce
56 Grafička kartica Sapphire Radeon HD 5870 Vapor-X
56 Prenosivi računar X Slim X600 iz kompanije MSI
57 Prenosivi računar HP Pavillion DV6
58 Novi spoljni čvrsti diskovi iz kompanije Transcend
59 Grafička kartica AMD Radeon HD 5970
60 Nova moćna Nvidijina platforma ION
61 Novi AMD-ov procesor Phenom II X4 965
62 Prenosivi računar M2010 iz kompanije Fujitsu
63 Tastatura Roccat Valo namenjena pasioniranim igračima
64 Novi modeli Web kamera iz kompanija Intex i Genius
64 Nova rešenja za hlađenje računara iz kompanija Intex i Titan
65 Maleni prenosivi računar ViewBook VB130 iz kompanije ViewSonic
66 Novi modeli vrhunskih slušalica iz kompanije Jabra
68 Novi modeli GPS uređaja iz kompanije Mio
69 Roccat Apuri – USB čvorište i organizator prostora na radnom stolu

» MULTIMEDIJA

74 Interaktivni vodič za YouTube
76 Canonov kamkorder Legria HF200
77 Logitechovi zvučnici Z523

» VODIČ KROZ WEB

79 Uvod
80 Lokacije

» RUBRIKE

10 Indeks oglašivača
11 Uvodna reč
12 Pisma čitalaca
70 Mobilni uređaji
86 MikroDVD
90 Vodič za kupovinu
98 Lični stav

» NOVOSTI

14 Microsoft Office 2010
Najnovija verzija ovog programskog paketa donosi nekoliko izmena u radnom okruženju, skromne ali korisne novine na radnoj površini i integraciju s mini Web aplikacijama.

18 Budućnost Nokie – usluge lociranja na svakom mestu
Moćni mobilni uređaji prikupljaju podatke koji će pomoći u mapiranju unutrašnjosti zgrada kao što su hoteli, aerodromi i železničke stanice.

19 Google predstavio Chrome
Google je sredinom novembra saopštio detalje o svom operativnom sistemu za aplikacije na Webu, Chrome, koji je brz, jednostavan i bezbedan.

» NOVI PROIZVODI

20 GPS uređaji – veći ekrani za manje novca
Novi GPS uređaji su sada privlačniji za korisnike, jer imaju više podesnih funkcija, a cene im svakodnevno padaju.

24 Acer Aspire One
Acerov novi prenosivi računar iz serije Aspire One se isporučuje s dva operativna sistema, Microsoftovim Windowsom XP i Androidom.

24 Archos uređaji – veći ekrani za manje novca
Archos 5 Internet Tablet, zasnovan na Googleovom mobilnom operativnom sistemu Android, je medijski plejer sa ekranom osetljivim na dodir koji se izdvaja iz hrpe sličnih uređaja.

25 Apple Magic Mouse
Appleov miš Magic Mouse je prefinjen, neobičan i neodoljiv, sa funkcijama za upravljanje s više dodira koje dobro rade, ali možda nećete baš pohrliti da se zbog njega odreknete postojećeg miša.

25 Apple MacBook
Appleov novi MacBook je elegantniji i „mršaviji", i ima mnoga svojstva koja ima MacBook Pro, uključujući jednodelni dizajn, staklenu pokazivačku pločicu i LED pozadinsko osvetljenje.

» MALI SAVETI

82 Sinhronizujte podatke na nekoliko uređaja

poslovna politika

ISSN 0350-2236
CIP 005
COBISS.SR-ID 99863

www.poslovnapolitika.com

Sadržaj
contents

11-12 • 2009.

Akcenti

2 **Pogled u 2010. godinu: GODINA VELIKIH NEIZVESNOSTI**
(Dr Miroslav Zdravković)

Ekskluzivno

4 **Branislav Bačović,** generalni direktor **„Transportšped" d.o.o.,** Beograd
POTVRDA LIDERSTVA I STABILNOSTI

Aktuelne teme

8 **KONSEKVENCE PROCESA PRIVATIZACIJE NA NEZAPOSLENOST U REPUBLICI SRBIJI**
(Dr Dragoljub Jovičić)

Razvoj

12 **RAST I RAZVOJ – Prestiž ili potreba** *(Mr Marija Servo)*

Investiranje

17 **KRIZA STRANOG DIREKTNOG INVESTIRANJA U SRBIJI I KAKO JE PREVAZIĆI**
(Mr Dragoslava Sredojević)

20 **OBIM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA I NJIHOV UTICAJ NA INOVATIVNOST**
(Dr Zorana Milosavljević, Olgica Nestorović)

Finansije

25 **KRIZA FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA U REPUBLICI SRBIJI**
(Mr Svetislav Stanković)

31 **UPRAVLJANJE PORTFOLIOM KORIŠĆENJEM FJUČERS STRATEGIJA**
(Mr Gordana Živaljević)

Trendovi

36 **NEZAPOSLENOST SA OSVRTOM NA NEZAPOSLENOST U CRNOJ GORI**
(Prof. dr Jasmina Četković, mr Gordana Nikčević)

Trgovina

42 **RAZVOJ PROIZVODA POD PRIVATNOM ROBNOM MARKOM**
(Nemanja Damnjanović)

Menadžment

47 **MENADŽMENT NA BAZI AKTIVNOSTI I POSLOVNO ODLUČIVANJE**
(Dr Vesna Milićević, dr Bojan Ilić)

51 **DONOŠENJE AMANDMANA NA OPŠTA AKTA PREDUZEĆA KAO STRATEGIJA ODBRANE OD PREUZIMANJA PREDUZEĆA**
(Mr Milan Zvezdanović, Jelena Zvezdanović)

57 **SPOLJAŠNJE (SPECIFIČNO) OKRUŽENJE ORGANIZACIJE**
(Mr Ružica Perić, Aleksandra Perić)

Marketing

60 **MARKETING KONCEPT KAO MOGUĆA OSNOVA RAZVOJA I BRENDIRANJA GRADOVA I OPŠTINA U SRBIJI** *(Mr Saša Raletić, Predrag Radojević)*

65 **SEGMENTIRANI MARKETINŠKI PRISTUP KAO TRŽIŠNA STRATEGIJA PREDUZEĆA**
(Mr Gordana Lazarević)

Odnosi s javnošću

70 **ODNOSI S JAVNOŠĆU U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**
(Mr Dragiša Stanišić)

Izlog knjiga

74 **Prof. dr Dušan Zdravković: „TEORIJA I POLITIKA CENA"** *(Đorđe Ćuzović)*

Privredna panorama

75 **Institut za higijenu i tehnologiju mesa, Beograd:**
NERASKIDIVA VEZA NAUKE I INDUSTRIJE MESA

POSLOVNA POLITIKA AD

izdavačko i konsalting preduzeće
11080 Zemun, Kej oslobođenja 29

Direktor i glavni i odgovorni urednik
Manager/Editor-in-Chief
Vladimir TRAJKOVIĆ

Urednik/Editor
Olga ILIĆ

Tehnički urednik/Art and Lay-out
Radmilo STANKOVIĆ

Organizator marketinga/Marketing Associate
Smiljka GAVRILOVIĆ

Telefon/Telephones:
Redakcija/Editorial Office: **2611-293**
Pretplata/Subscription Dpt.: **2192-038**
Telefax: **011/2611-428**
E-mail: **office@poslovnapolitika.com**
pretplata@poslovnapolitika.com

STRUČNI SARADNICI:

Prof. dr Petar ĐUKIĆ, dr Dragana ĐURIĆ, dr Zdenka ĐURIĆ, prof. dr Nadica FIGAR, dr Dragovan MILIČEVIĆ, prof. dr Radovan Pejanović, prof. dr Aleksandar GRAČANAC, dr Snežana GRK, dr Vladana HAMOVIĆ, Mihailo JOVANOVIĆ, dr Mirjana KNEŽEVIĆ, prof. dr Branko Ž. LJUTIĆ, prof. dr Branko MARIĆIĆ, dr Vesna MILANOVIĆ – GOLUBOVIĆ, prof. dr Vesna MILIĆEVIĆ, prof. dr Mirjana PETKOVIĆ, prof. dr Goran PITIĆ, prof. dr Nebojša SAVIĆ, mr Slobodan STOJANOVIĆ, dr Marijana VIDAS – BUBANJA, dr Miroslav ZDRAVKOVIĆ, prof. dr Sofija ADŽIĆ

Pretplata za 2009./
Subscription rate for 2009: **10.260 dinara**

Pretplata za inostranstvo/
Yearly subscription rate outside Serbia: **150 €**

Tekući račun broj: **160-68463-36,**
Banca Intesa, Beograd

Devizni račun: **5401000-140-7838,**
LHB banka, Beograd

Redakcija zadržava sva prava redakture tekstova, naslova, međunaslova i tehničkog oblikovanja svih primljenih materijala. Rukopisi se ne vraćaju.

All right reserved to edit all texts, headlines, subtitles, and lay-out of all the received materials. Manuscripts are not turned back.

Preštampavanje dozvoljeno samo uz navođenje izvora.
Reproduction permitted, quoting the source.

Slog/Prepress: **„Kvartet V",** Beograd
Štampa/Printed by: **„AMD SISTEM",** Zemun

#162 PC PRESS
JANUAR 2010

Vesti 8
Papirna mapa i (njena) budućnost 18
Distribuirano računarstvo 20
Intervju: Milica Amidžić, Telekom 70

Multimedija ili kancelarija
Marko Savković

Pametni telefoni stižu iz meseca u mesec, a velike firme obnavljaju svoju ponudu. Sada su se pred nama našla tri nova modela koja dolaze iz laboratorija tržišnih lidera: *Nokia*, *Samsung* i HTC

BenQ GP1 iz džepa na zid
Aleksandar Veljković

Projektor ne mora da bude naprava veća od vašeg *notebook* računara - *Benq Joybee GP1* staje u svaki (možda malo veći) džep, a predstavlja potpuno funkcionalan DLP projektor.

Nikon D300s i Nikkor GII ED
Aleksandar Veljković

Nikon D300 je osvojio svet a sada je pred nama naslednik, *D300s* koji je unapredio ovo APS-C savršenstvo. Uz njega stiže i zanimljiv objektiv - kakve slike da očekujemo od APS-C senzora?

Apple-ov snežni leopard
Nebojša Rašković

Nova verzija Mac OS X-a je pred nama, ovoga puta u snežnom izdanju i s punom podrškom za 64-bitne instrukcije, ali i mogućnošću da se deo proračuna poveri grafičkom procesoru

Roditelji i Internet
dr Boris Stanojević

Sve se češće piše o bezbednosti dece na Internetu. Mnogo je preterivanja, ali ima i razloga za zabrinutost. Zato pokušajmo da sistematizujemo probleme i pogledamo moguća tehnička rešenja.

Samo vas gledamo – u Full HD-u! 30

Voja Gašić i Bojan Stanojević

Domaći kablovski distributeri uveli su u ponudu HDTV kanale - ako ste do sada izbegavali da kupite nov televizor zato što na njemu niste imali šta da gledate, ostali ste bez argumenata. Zato krenite u kupovinu, a mi ćemo vam pomoći da napravite pravi izbor - isprobali smo 55 televizora iz domaćih prodavnica

122 Odabrani bajtovi
125 Access bajtovi
126 Office bajtovi
130 Vedra strana

Malo HDD, malo SSD

Miloš Stamenković

SSD uređaji su znatno pojeftinili pa za svega stotinak evra možete uživati u superbrzom sistemskom disku. Kapacitet je ipak još mali - zato mnogi tragaju za hibridnim rešenjem

Microsoft Office 2010: A šta sad?

Dragan Grbić

Pred nama je javna beta verzija sistema *Microsoft Office 2010*. Karte su otkrivene: sada znamo kako će sledeća generacija vodećeg poslovnog paketa izgledati. Upoznajte na vreme novi *Office*, instalirajte ga i koristite!

HARDVER

Acer Ferrari One 200 22
Aleksandar Veljković

HP Pavilion DV6 24
Bojan Stanojević

Review 54
uređuje Voja Gašić

Samsung monitori 54
Nebojša Rašković

bizhub C220 i C280 58
Slađana Radivojević

Cyber pokloni u zadnji čas 70
Ana Maksimović i Aleksandra Šakić

SOFTVER

Clipper i savremene baze 84
Nenad Batoćanin

Besplatno pečenje (diskova) 86
F. Majkić, N. Rašković, M. Herman

Autodesk Ecotect Analysis 90
Dejan Stelkić

Corel Digital Studio 2010 92
Dušan Kovačević

Microsoft Network Monitor 96
Nikola Stojanović

Uslužni programi 98
Jovan Bulajić

Windows 7 trikovi 124
Voja Gašić

KOMUNIKACIJE

HDTV u kablu 112
Mladen Mijatović

H1N1 pandemija na Mreži 118
Vesna Milošević

судска пракса

месечни стручно – информативни часопис

година XXIX
новембар–децембар
2009.

www.poslovnapolitika.com

YU ISSN 0351-5036

Специјализовани часопис
за судску праксу
ISSN 0351-5036
CIP 34
COBISS.SR-ID4376322

Издавач:
ПОСЛОВНА ПОЛИТИКА АД
Издавачко и консалтинг предузеће
11080 Београд – Земун
Кеј ослобођења 29

Директор:
Владимир ТРАЈКОВИЋ

Главни и одговорни уредник:
Евица МИЛИЋ

Технички уредник:
Радмило СТАНКОВИЋ

Телефони:
Редакција: 011/2611-293, 2199-999
Претплата: 011/2192-038
Телефакс: 011/2611-428
E-mail: office@poslovnapolitika.com
emilic@poslovnapolitika.com
www.poslovnapolitika.com

Стручни сарадници:
Др Жарко АНЂЕЛКОВИЋ,
Проф. др Мирослав ВРХОВШЕК, судија
Мр Слободан ГАВРИЛОВИЋ, адвокат
Боривоје ЖИВКОВИЋ, судија
Душан ЖИВКОВИЋ, судија
Мр Сретко ЈАНКОВИЋ, судија
Драган У. КАЛАБА, зам. окр. тужиоца
Тихомир МИЛАНОВИЋ, судија
Миленка МИКИЋ, дипл. правник
Милан МИЛОВИЋ, судија
Срђан РАДОВАНОВИЋ, адвокат
Проф. др Драган ЈОВАШЕВИЋ
Проф. др Миодраг СИМОВИЋ, судија
Бајо М. ЦМИЉАНИЋ, адвокат

ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

Годишња претплата – 15.120 динара
Претплата у иностранству – 185 евра

Текући рачун број: 160-68463-36,
Banca Intesa, Београд
Девизни рачун: 5401000-140-7838
LHB банка, Београд

Редакција задржава сва права редактуре текстова, наслова, међунаслова и техничког обликовања свих примљених материјала. Прештампавање дозвољено само уз навођење извора.

Припрема за штампу
(компјутерски слог):
„Квартет V", Beograd

Штампа:
„РЕПОРТЕР" – Сопот

САДРЖАЈ: страна

Актуелно
Боривоје Живковић:
НАДЛЕЖНОСТ У ГРАЂАНСКОПРАВНИМ СПОРОВИМА
ПО ЗАКОНУ О УРЕЂЕЊУ СУДОВА 3

Уставно судска пракса 10

Пракса судова опште надлежности
и трговинских судова 13

Кривично право
Проф. др Драган Јовашевић:
КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ 53

Управно право
Проф. др Мирослав Врховшек
Вељко Чавић:
ОПОРЕЗИВАЊЕ ПРОМЕТА ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА 63

Привредно право
Жарко Анђелковић:
ДРУГЕ ПРИВРЕДНЕ ФОРМЕ (Приказ закона) 69

Правна мишљења
ФИСКАЛНЕ КАСЕ КОД ПРУЖАЊА ТУРИСТИЧКИХ УСЛУГА
Актуелна мишљења Министарства финансија Републике Србије 73

Законодавна активност 76

Одговори читаоцима 78

Темидике – Justike 80

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све изражајнијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотека Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектиру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ће ове књиге (из којих дајемо само изводе) моћи да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

МОНОГРАФСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1. Речник косовско-метохијског дијалекта: свеска прва: Елезовић Гл, Београд, 1932.

2. Речник косовско-метохијског дијалекта: свеска друга: Елезовић Гл, Београд, 1935.

3. Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима: Вук Стефановић Караџић, Београд, 1935.

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

РЕЧНИК
КОСОВСКО-МЕТОХИСКОГ ДИЈАЛЕКТА

СВЕСКА ПРВА

ОД
ГЛ. ЕЛЕЗОВИЋА

12 ИЗДАЊЕ ЗАДУЖБИНЕ ВЕЉКА САВИЋА 12

БЕОРГАД
ГРАФИЧКИ УМЕТНИЧКИ ЗАВОД „ПЛАНЕТА" — УСКОЧКА УЛ. 8
1932

ПРЕДГОВОР

Наша научна литература нема дијалектолошких речника. Ово је први већи покушај да нам се са периферије наше језичне области дâ један такав речник.

Многиме од читалаца може се учинити да има ствари непотребних у њему, идентичних са сличним особинама других наших дијалеката; али то је само на први поглед.

Принципи којих се морао држати састављач овога речника били су, у главноме, у овоме: да се дају све речи или сва значења речи метохиско-косовског дијалекта која нису забележена у досадашњим нашим речницима; и одмах затим да се дају и све оне речи и сва она значења која претстављају једну од више речи које се употребљавају за исти појам и у другим крајевима нашег народа или једно од више значења које се употребљава другде за исту реч. Само ћемо тако добити грађу која нам може послужити за мнoге циљеве којима једна оваква збирка грађе може послужити, а на првом месту за речничку географију.

Нарочита вредност овог речника у томе је што су речи купљене из уста народних; што је састављач сам по рођењу из тога краја; што је бележен свугде и акценат и што је и фразеологија обилно дата. Због разноликих интереса које оваква збирка речничке грађе може имати и због богата материјала који садржи рукописни зборник из XVIII века прилога манастиру Девичу, који се находи у центру овог дијалекта, писац је унео грађу и из њега у свој речник, која је нарочито богата личним именима и географским називима. Када се зна, колико смо оскудни оваквим подацима из овога краја, који је у XVII и XVIII веку служио као матица за велике покрете становништва на север наше земље, ми ћемо морати одобрити пишчев поступак.

Писац се старао да унесе и све стране речи, нарочито турске, арапске, персиске и арнаутске, које су се, у овом

дијалекту, на жалост, врло обилно употребљаване. Као познавалац тих језика, Елезовић се трудио да дâ и објашњење порекла тих речи и често многобројна значења која те речи имају у изворним језицима. Иако би се који пут могла пожелети по гдегде већа сажетост, ипак ће за даље проучавање тих речи и њихова порекла његов материјал бити врло користан. На више места Елезовић је већ и сада могао да поправи тумачења појединих речи која су постојала досада у нашој научној литератури, а каткада је могао да пружи и сасвим ново тумачење.

Како Елезовић у овом послу није имао непосредних претходника, он је морао да се на многим речима задржи дуже него што би учинио да је тога било. Због тога је морао давати и понеких појединости етнографске и политичко-административне садржине, које неће бити на одмет потоњим испитивачима.

Састављач овог речника имао је свакако за време свога рада на уму и дијалектологе, који би хтели да се упознају са склопом дијалекта из којега се речи износе. Зато је обилато давао и гласовне, и акценатске и обличке варијанте овога дијалекта и каткада их је стављао у лексички ред и када немају лексичкога карактера. Како ово не нарушава лексичку целину ове грађе и како се то врши релативно ретко, остављено је онако како је писац стављао.

Ради оних који желе да се користе овом грађом као материјалом за познавање метохиско-косовског говора и, нарочито, његове акцентуације, приметићу још ово. Г. Елезовић је у моме присуству читао речи обележене акцентима и ја сам се уверио да је акценте према своме изговору тачно стављао.

Акценатска је система ове грађе врло проста. Она претставља архаичну систему штокавску од два акцента ˝ и ˆ која се слаже са акцентуацијом и других архаичних штокавских говора. Једино је отступање од те акцентуације — као делимице и у других дијалеката косовско-ресавског типа — повлачење ˝ на претходни кратки или дуги слог са последњег отвореног и затвореног кратког слога у облику ˝, када се преноси на кратки слог, и у облику ˆ, када се преноси на дуги слог (исп. *пȍток: потȍка, рȗка, вȋно, јунȃка* и сл. = **рȗкā, *вȋнд, *јунȃкā* и сл.). Све дужине које се находе иза акцената скраћују се; а оне које му претходе чувају се онако као и у другим нашим говорима. Све се остало (као на пр.

месна отступања под утицајем околних говора другог типа и сл.) може видети из саме грађе.

Сем свега другога, вредност је грађе и у томе што се од ослобођења знатно изменио састав становништва онога краја којему ова грађа припада. Под утицајем колонизатора из различних крајева некадашњи метохиско-косовски дијалекат већ је знатно измењен. Према томе, ова грађа претставља документ о томе говору предратнога времена, којега, наравно, и данас није нестало, али којега су особине већ знатно помућене разноликим утицајима језика новог становништва тих крајева.

31. XII. 1931
Београд

А. Белић

УВОД

Још 1902 године, као слушалац овдашњег филозофског факултета, био сам потстакнут да опишем наречје свога завичаја. Од тада сам и почео скупљати дијалектолошку грађу. У току од десетину година прикупио сам био обиље материјала.

Први покушај описа овог дијалекта на основу тога сакупљеног материјала учинио сам расправом „Гласовне особине косовског наречја", која ми је награђена као светосавски темат 1904 год. Исто тако на основу сабране грађе 1907 год. израдио сам расправу „Акценат именица у косовском дијалекту", која ми је послужила као теза за полагање професорског испита.

Обе ове расправе остале су необјављене и, у очекивању да буду боље разрађене и допуњене, дочекале су балкански рат, па рат међу балканским севезницима и, најпосле, велики светски рат, у коме су пропале.

Ја сам још као студент београдског универзитета купио грађу из свога дијалекта за лексикографски одсек Српске краљ. академије, али године 1914 први пут сам дошао на мисао да од свога опсежног материјала израдим један дијалекатски речник. 1915 година упропастила ми је и тај речник. И тако од десетогодишњег мог напорног рада на прибирању грађе за дијалектолошка испитивања краја у коме сам се родио — остао ми је био још само сиров дијалектолошки материјал, који је некаквим чудом преживео све оне несреће које је починила трогодишња непријатељска окупација по Скопљу. Тек 1927 год. још сам се једном латио забаченог дијалектолошког материјала, у жељи да од њега спасем што се још могло спасти. Резултат тога последњег потхвата и јесте овај *Речник косовско-метохиског дијалекта*.

Већ из довде изложенога читаоци су могли видети са каквим сам се тегобама борио, док сам, најзад, од овог материјала, с тешком муком сакупљеног, саставио овај речник.

Кад се Срп. краљевска академија примила да га објави у овој својој едицији, помислио сам да више неће бити тешкоћа. Али је било друкчије. Пошто је штампање пошло у најбољем реду у штампарији „Макарије“ у Земуну и кад је у току 1928 год. отштампано преко 25 табака, штампарија је пала под стечај и њен директор, да би најбрже дошао до новца, дохвати оних 25 отштампаних табака мога речника и прода као макулатуру! Сад се почело изнова. То је узрок што се штампање овог речника повлачи још од 1928 године.

Шта сам унео у овај речник?

Као што је мој поштовани професор, г. А. Белић, у предговору овде истакао, из свега сакупљеног материјала издвојио сам и у речник унео:

а) све речи које нисам нашао ни у Вукову речнику[1]), ни у речницима Југославенске академије[2]) и Броз-Ивековића[3]);

б) оне речи којих нема у Вука, иако их има у речнику Југославенске академије или у речнику Броз-Ивековића;

в) оне речи којих има у сва три поменута речника, али се по чему било разликују по облику или по значењу укупном или делимице;

г) најзад, унесене су и ређе речи за које нема потврде у другим речницима осим у Вука.

Известан број речи турског порекла унете су и кад се ни по чему не разликују од тих истих речи код Вука. То је учињено да би се дала објашњења њихова у изворном језику. Због тога ће се многима учинити да у овом говору има више турских речи него у другим нашим говорима. У истини, међутим, и у овом се говору употребљавају турске речи као и у другим нашим говорима оних области које су дуго биле под турском владавином. Што их у Вука има мање, не значи да их је народ мање употребљавао, него да Вук многе није у свој речник унео.

Од ове лексичке грађе највећи део скупио сам у Вучитрну, свом месту рођења. За основу послужио ми је говор сад већ покојних мојих родитеља, нарочито моје матере[4]).

---

[1]) Вук. Ст. Караџић, *Сриски Рјечник*, 3 изд., Београд, 1898.

[2]) Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Zagreb, 1880—1882 pa nadalje, na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti.

[3]) Dr. F. Iveković i Dr. Ivan Broz, *Rječnik* hrvatskoga jezika, 2 свеске, Zagreb, 1901.

[4]) Мој отац, пок. Димитрије, био је син Миленка сина Миљкова. По занимању био је трговац; иако само с основним школовањем, био је

За прикупљање грађе, у почетку био ми је њихов говор главни извор, а после сам купио грађу и од других својих земљака. Вучитрн ми је служио као полазна тачка. Одатле сам, почев од 1903 па све до 1928 год., кад је први пут овај речник дат у штампу, предузимао краћа и дужа путовања по области овога говора. Тако, походио сам, поред Приштине и Митровице, на десној страни Ситнице села: Бабин Мост, Пестово, Недаковац, Ново Село Мацунско, Горњу и Доњу Судимљу, Ново Село Бегово, Батваре, Гојбуљу, Мираче, Сливовицу, Бањску, Слатину и Бугариће на Ибру. На левој страни Ситнице сакупљао сам грађу у селима: Главотини, Прилужу, Бивољаку и Раснику. Преко Ситнице слушао сам говор у селу Пантини, а преко Ибра у селу Кориљу.

Други врло важан центар за овај мој посао био је манастир Девич у Дреници, у оно време једином прибежишту и

писмен преко очекивања, а његов отац Миленко и дед му Миљко, чини ми се, били су неписмени, прости грнчари. Уопште, кроз више појаса у братству Елезовића грнчарство се преносило с оца на сина као уобичајено занимање, тако да им је, за разлику од осталих Вучитрнаца, назив „Грнчари" био као нека врста надимка.

Елезовићи су у Вучитрну староседеоци. Нико не зна да су однекуд дошли. Покушај неких мојих сродника да наше порекло доведу у везу са Елез-ханом — сад село Ђенерал Јанковић и станица на прузи Скопље Качаник — мислим да спада у врсту народног етимологисања на основу презимена.

По томе што смо у братству до пре 40—50 година имали задругара и простих ратара, који су се бавили искључиво земљорадњом, могло би се закључити да су Елезовићи досељени у варош однекуд са села. Но, ако је то тако и било, они су се могли доселити најкасније пре 200 година, па и то свакако из каквог села у близини Вучитрна. Отац ми је по матери имао сродника у селу Гојбуљи, близу Вучитрна. Само неколико породица Елезовића бавило се другим занатима и трговином, а не грнчарством. Једна грана њихова, као што је речено, бавила се искључиво ратарством. Од Елезовића у Вучитрну није било попова, али још пре 70—80 година Младен Елезовић, стриц мога оца, иако човек без каквог стручног образовања, био је неко време учитељ у Вучитрну. После њега из ове породице био је учитељ, опет самоук, Јеротије Елезовић, све док нису пристигли стручни учитељи из Србије и Призренске богословије.

Моја мати, Султана, била је кћи вучитрнског пароха попа Живе, који је, кад је она била још дете, отишао у Јерусалим на хаџилук да се поклони гробу Христову. Отуда се више није ни вратио. Та је породица још тада била инокосна, као и сад што је сведена на једну једину кућу. Свакако су и они били давнашњи становници Вучитрна и нико ни за њих не зна да каже ништа о њихову пореклу. Напоменућу да ми је ујак први пут био ожењен девојком из Пећи, а и Елезовићи су имали једног сродника свог одавно настањеног у Пећи. Мајка ми је имала сроднике у селу Бабином Мосту на Лабу. Оставши рано без родитеља, у школу није ишла и остала је неписмена.

уточишту оно мало Срба што је још живо претекло било из Дренице, Прекорупља, Подгора, Метохије, Подрима и Задрима. Ту сам у више наврата слушао и бележио говор сељака и сељанки из села: Биче, Воћника, Дрсника, Дугоњева, Ђураковца, Кијева, Клине, Клинавца, Крушева, Лауше, Лудовића, Лукавца.

У лето, године 1907, ради скупљања дијалектолошког материјала, провео сам неко време у Пећи. Одатле сам начинио неколико краћих излета до села: Црног Врха повише Пећи, Белог Поља, Дољана на Дриму, до Новог Села Заимовог, до Крушева и Злокућана, манастира Дечана, до села Лоћана и до Ђаковице.

Манастир Дечане и Пећка Патријаршија такође су ми послужили да један део ове грађе забележим од сељана који су се ту сакупљали о разним светковинама и тужним догађајима, каквих је у оно време у тим крајевима тако често било.

На истоку од Вучитрна села: Бабин Мост, Бивољак, Главотина, Прилуже претстављају међу, где се овај говор сукобљава са говором широког Косова, за који би се могло казати да чини прелаз од говора типа вучитрнско-пећког ка говорима типа гиланско-призренског из групе јужноморавских дијалеката.

У оно време кад сам ову грађу сакупљао овај се говор простирао на територији ондашњег косовског вилајета, јужно од тадашње државне границе Краљевине Србије. Пошав од Пећи граница му је ишла подгорином планине Паклене, границом Подгора, одатле насипом, преко села Љуште и Врбнице, у којима, додуше, тада није било више Срба, али су овим дијалектом још знали да говоре Арнаути из оба та села као и они из Трнавца и Брабоњића. После је граница силазила на Ибар, одмах изнад Митровице и села Кориља. Одатле је ишла десном обалом реке Ибра, све док не пређе политичку границу ондашње Краљевине Србије.

Како је ова говорна граница тачно ишла од Пећи ка југу и истоку, тад је било тешко одредити, јер је тада на тој страни континуитет српских насеља био прекинут масама арнаутских насеља. Судећи по говору села Лоћана преко Дечанске Горе, могло би се с поуздањем рећи да је та граница ишла подгорјем које затвара метохиску границу са јужне и југоисточне стране. Код Ђаковице и у Подрими овај се говор дотицао са говорима призренског типа. Област овога говора, према томе, обухватала би, идући са југа на север, жупе: Дукађин, Метохију, Подгор, Прекорупље, Дреницу, великим

делом Подриму (некад, кад је Срба било, и Задриму), Косово од Лаба до Звечана, стару жупу Врх Лаб, Врховину, „Копаник", једном речи Лаб и Шаљу, уколико је и док је у њима било Срба. На северу, преко граница некадашње Краљевине Србије, дијалекат се овај протезао преко Крушевца, Ресаве, Левча, Темнића до ушћа Ибра у западну Мораву. Ђаковица и Ораховац су у језичком погледу стајали према Пећи по прилици као Приштина и Липљан према Вучитрну. На западу је Ибар био граница према говору Дежева, Колашина и Рожаја. Непосредну везу овога говора са говорима Васојевића и Куча у оно време прекинула су била арбанашка насеља, почев од Ругова па даље на југ и југоисток.

Иако су основне црте овога говора готово истоветне са говором Дежева и ибарског Колашина, ипак се ретко може наћи пример где је једна релативно незнатна река као што је Ибар тако оштро обележила границу између два дијалекта као што је овде случај. Бугариће (сад Србовац), на пример, село на десном брегу Ибра и Валач, на левом, једно од другог су на тако незнатном отстојању, да се човеку чини да би се каменом могао добацити из села у село. Лево влада јекавски говор, док је десно завичај типично израженог екавског наречја.

*

Раније, док су ови крајеви били густо насељени српским живљем, док Арнаути нису били испрекидали везу између претставника овога говора и западних његових суседа, био је овај дијалекат тешње везан за динарску групу наших говора. Ондашње и привредне и економске, па и културне и саобраћајне прилике, ближе су везивале ове крајеве за Сарајево, Дубровник, Котор и Скадар, него што су они доцније били везани за Скопље, Вардар и Солун. Ова нова оријентација привредно-економска, па донекле и културна, у овим крајевима свакако је почела одавно, можда још од времена кад су почели губити прећашњи велики значај градови на Јадранском Мору. Али од краја 18 века ови крајеви, који су на самој граници некадашњег босанског вилајета, почели су да се и привредно и економски, па и културно и језички, удаљавају од Босне, а да се све тешње приближују Румелији, да гравитирају ка Скопљу и Солуну, Вардару и Белом Мору. Нарочито пак у току 19 века, откада је кроз Косово низ Ситницу до Митровице проведена железничка пруга, ови су крајеви тиме коначно упућени, противно сливовима својих

вода, долини Вардара и Белом Мору. Отада стари путови ка Сарајеву, Скадру и Јадранском Мору сасвим су напуштени и најзад су постали непроходни не само за Косовце него чак и за Србе из Метохије.

Ова нова оријентација, која је имала пресудни утицај на привредно-економске и културне односе у оном крају, није могла остати без утицаја и на говор онога краја. Старе везе са западним крајевима покидане су; оне су се одржавале још једино слабом имиграцијом становништва из сиромашних планинских крајева са јекавским говором. Утицај говора са истока међутим, у првом реду говора типа гиланско-призренског, почео је све више расти нарочито код варошког становништва, па преко њега и на околна села. Само се томе утицају имају приписати многе појаве у овом дијалекту, између осталога: губљење осећања за чистоту системе деклинације, конјугације, за род код именица женскога рода као крв, со, варош и сл.; њему ваља приписати и извесне синтактичке црте као редупликацију заменица: мёне ми је дȃо или необичан ред речи: нё ми се пӣје; нё се задёвај и сл.; тако исто — и оно често губљење предакценатских дужина које се нарочито запажа у говору становништва дуж источне границе овога дијалекта: Јȃ испȃте *викȃ*. БМ., док се у западнијим крајевима оне чувају: *вӣкȃ;* овамо ће ићи и недоследно преношење кратког и дугог акцента са крајњег слога.

И тако, као што се види, овај говор је био поприште борбе двају утицаја: дежевско-васојевићког и гиланско-призренског. До ослобођења, 1912 год., чинило ми се као да овај други осваја, као да ће бити борба завршена његовом победом; сад је међутим ван сваке сумње да ће победу однети утицај западне језичке струје.

*

Напред је већ речено да је овај говор изразито екавски. У њему нема готово ни једног случаја икавизама као што тога има у шумадиско-сремском говору. Изгледа да је језичка свест у том погледу тако будна у овом дијалекту да је и оне примере где је *и* етимолошко почела да замењује вокалом *е*, рекло би се из страха да јој се који икавски и јекавски облик не прокријумчари. Тамо се пријатељ каже: прȇтељ и претељйца, претȇљство. Одречни облици глагола јесам у сад. времену гласе: нȇсам, нȇси, нȇсмо, нȇсте, нȇсу, али ипак увек и само нӣје. Ни једанпут и нигде нисам могао забележити облик нӗје.

Па где се налази матица овога говора у овој покрајини, где се он најбоље очувао?

У оно време кад сам овај материјал скупљао мени се учинило да је најбоље очуван био у селима метохиским, потом у селима на доњем Ибру и у Копаонику. Према томе овај би речник било правилније назвати метохиско-копаоничког дијалекта него косовско-метохиског. Остао сам ипак при овом другом имену само зато што је у речник унесена грађа претежно са Косова, из Вучитрна и села из његове ближе околине.

*

У овом речнику, поред грађе покупљене и забележене из уста најизразитијих претставника овога говора, употребљен је и материјал црпен из једног писаног споменика.

Девички катастиг, или како је овде краткоће ради означаван са ДК, био је ручна књига девичког манастира, у коју су манастирска управа, игуман, његово братство, монаси и слуге убележавали све што је побожни народ даривао, „писао“ манастиру. Само по који пут у овај катастиг или тефтетер, тептер, како га по неки пут манастирски људи зову, записивали су и манастирске издатке и свештеничку вересију, коју су од својих парохијана потраживали за венчања, опела и др. Некада је овај тевтер био укоричен, па су му у току времена корице откинуте, многи листови исечени и разнесени, али и сад је остало које целих, које упола подераних и оштећених 415 страна.

Књига је начињена од полутабака, уздуж пресавијених, величине 29×10 см., наслаганих и прошивених онако као што се ради кад се књига хоће да укоричи

Најстарији забележени датум у овој књизи је 1762 година, ма да већ на садањој његовој првој страни има запис: **Писа азь ѯвѱцлѵѳе**[1], **ѫаѱѯг** (= 1763).

Катастиг овај, као што је напред речено, није водио један човек, него више њих. То се не види само по више врста рукописа у њему, него нам то сведоче и белешке које су писари у разним пригодама записали у њему.

Овде ћу поређати те записе по хронолошком реду:

1763 год. овај катастиг водио је девички дијак Урош, као што се види из овог записа: **Си катастик мне диака Ѵроша, слѵжитела Девичк.**

---

[1] Ова реч тајном буквицом значи: **Митрован.**

1765 год. већ је био променио власника, што дознајемо из овог записа: **Сия тептеръ мнѣ ермонаха Петроніе.**

Други опет гласи:

И потписа Митрован си катастиг оцꙋ мои-емꙋ Петронию, л. 1766.

Тај исти Митрофан на другом месту опет написао је и овај запис:

Сі тефтерь мнѣ смереномꙋ во ермонасе игꙋменꙋ кирие кир Петронію намже ѡтаць и благодетель. И потписах а҃зь грешни Митрофан і-еромонах девички 1779, **сеп.**

На 6 страни овог катастига има ова белешка:

ѫаѱ҃он, ме҃ца декемр, дан к҃. Знати се каде погодисмо Милоша за месец і҃ гроша. Дадо мꙋ за едан месц. Све мꙋ исплати. Дадо мꙋ е҃ гроша и после за храчию г҃ гроша. И кꙋпи мꙋ ѡсам ѡка пасꙋла за ьи҃ пара. Дадо мꙋ торбꙋ ꙋ҃і пара и секирꙋ грош, за вино в҃ гроша за стаго Николꙋ.

На страни 7, међутим, има овај запис:

Си тефтеръ мне смереномꙋ во ермонасе игꙋменꙋ кирие кир Петроние намже ѡтаць и благодетель. Потписа мц҃а марта, день іе҃, ѫаѱ҃пв, азь грешни Милошь своею рꙋкꙋ.

По забележеним годинама види се да су се у овај катастиг уносиле манастирске „писаније“ све до 1789 године.

У њега су манастирски игумани, јеромонаси, ђаци и служитељи уписивали у самом манастиру, а и по селима, кад су их ради „писаније“ обилазили. У заглављу су обично писали име села, испод тога ређали су домаћине и приложнике по имену као и њихове прилоге. Ређе су најпре писали име покрајине, па онда редом села дотичног краја у коме су купили прилоге, као напр. Колашин, Косово, Метохија, Дукађин, Врховина, Копаник, Лаб или Гокска Земља, или имена села редом како су и где долазили и убирали дарове не означавајући име жупе којој су та места припадала. Поред домаћина ту се, међу приложницима, налазе и жене; поред православних има и Арнаута муслимана. Рејон у коме се девичка братија кретала ради купљења милостиње за манастир није ограничен само на територију овога дијалекта. У писанију су ишли, у главном, по територији од Пећи до Ђаковице, Ораховца и Призрена, од Новог Пазара до Гилана, али највише по селима у Колашину на Ибру, у околину Митровице, Вучитрна, по Копаонику, у Приштини, по Косову и по Горњој Морави. Најдаље су допрли до некакве *Гокске земље*, а у Србију долазили су до паланке

Ражња и Врања; али ипак главни део чине села и људи са територије овога говора. И зато што су писари, без обзира ко су и одакле су били, бележили имена места и људи са територије овога говора онако како их је народ називао, а и имена приложених предмета онако како су их ти приложници звали, овај споменик је од велике вредности за језик овога краја и зато је он искоришћен до краја и језички материјал из њега унет у овај речник.

Како има мало писаних споменика за које се поуздано зна да су постали на земљишту овога дијалекта, а још их је мање који су писани од људи којима је овај дијалекат био матерњи језик, то ће материјал, узет из њега, послужити још и као документат за историју развитка овога говора у 18 веку. Уосталом овај девички катастиг, поред важности коју има за језик, пружа нам материјала и за многа друга питања, а нарочито за културне и привредне прилике у 18 веку код онога дела нашега народа.

*

У овом су речнику неке употребљене речи и изрази означени као „бошкачки", мангупски и бећарски. По самом називу „бошкачки" види се да су моји земљаци те речи и изразе научили од мајстора, дунђера из Маћедоније, најчешће од дибранаца. У мијачком дијалекту и данас *бошкати* значи радити.

Доста сам речи у Вучитрну забележио за које нисам био сигуран да ли су бошкачке, па сам их називао бећарским или мангупским. Морам овде истаћи да скупљајући ову грађу у почетку нисам ни обраћао пажњу на те речи и изразе, зато што им нисам придавао никакву важност. Кад сам хтео и њих да покупим, нисам имао среће да наиђем на доброг зналца њихова. Највећи број тих бошкачких и мангупских речи и израза забележио сам од, сад већ покојног, Андре Калића из Вучитрна, који је и као зрео човек врло често говорио тим жаргоном, иако је он, у ствари, знао само ограничен број тих речи.

*

У речнику овом има један сугласник и два самогласника више но у књижевном језику. То су *s*, *ü* (ÿ) и *њ*.

S је нека врста зубног *дз* и чује се у извесном броју речи.

Ü (ÿ) по изговору личи на франц. u, а чује се само у туђим речима, нарочито турскога порекла.

Ь обележава у овом говору полуглас примљен од Турака и јавља се само у турским речима: *сӑкьс, рӑстьк, бӑлсъм* и сл.

Сва три ова гласа чешће се чују у говору варошана но у говору сеоског становништва. За старост њихову биће важно подвући да их у девичком катастигу нисам нашао забележене ни један једини пут.

*

Речи без акцента овде има двојаких. Једне су узете из девичког катастига, друге су из народа, али им у своје време, бележећи их у брзини, акценат нисам записао. Таквих речи има забележених најчешће из народних песама, које сам бележио по певању на глас. У таквим случајевима, кад за акценат тако забележених речи нисам био сигуран, остављао сам их без акцената.

*

Најзад примери и фразеологија, наведени овде без ознаке места, у већини случајева узети су из Вучитрна. Ређе су из других места која у брзини при сакупљању нисам означио.

*

Завршујући овај увод свестан сам да ће ми се с правом замерити на једној непотпуности: недостатку исцрпније граматичко-синтактичке карактеристике овога дијалекта. Сматрајући да би требало то да буде предмет посебне студије, опсежније него што би то било могуће изнети овде, у оквиру једнога увода, ја се нисам намерно упуштао ни у покушај да то овде учиним.

1 јануара 1932 год. *Гл. Елезовић*
Београд

Карта места и крајева откуда је грађа црпена за овај речник

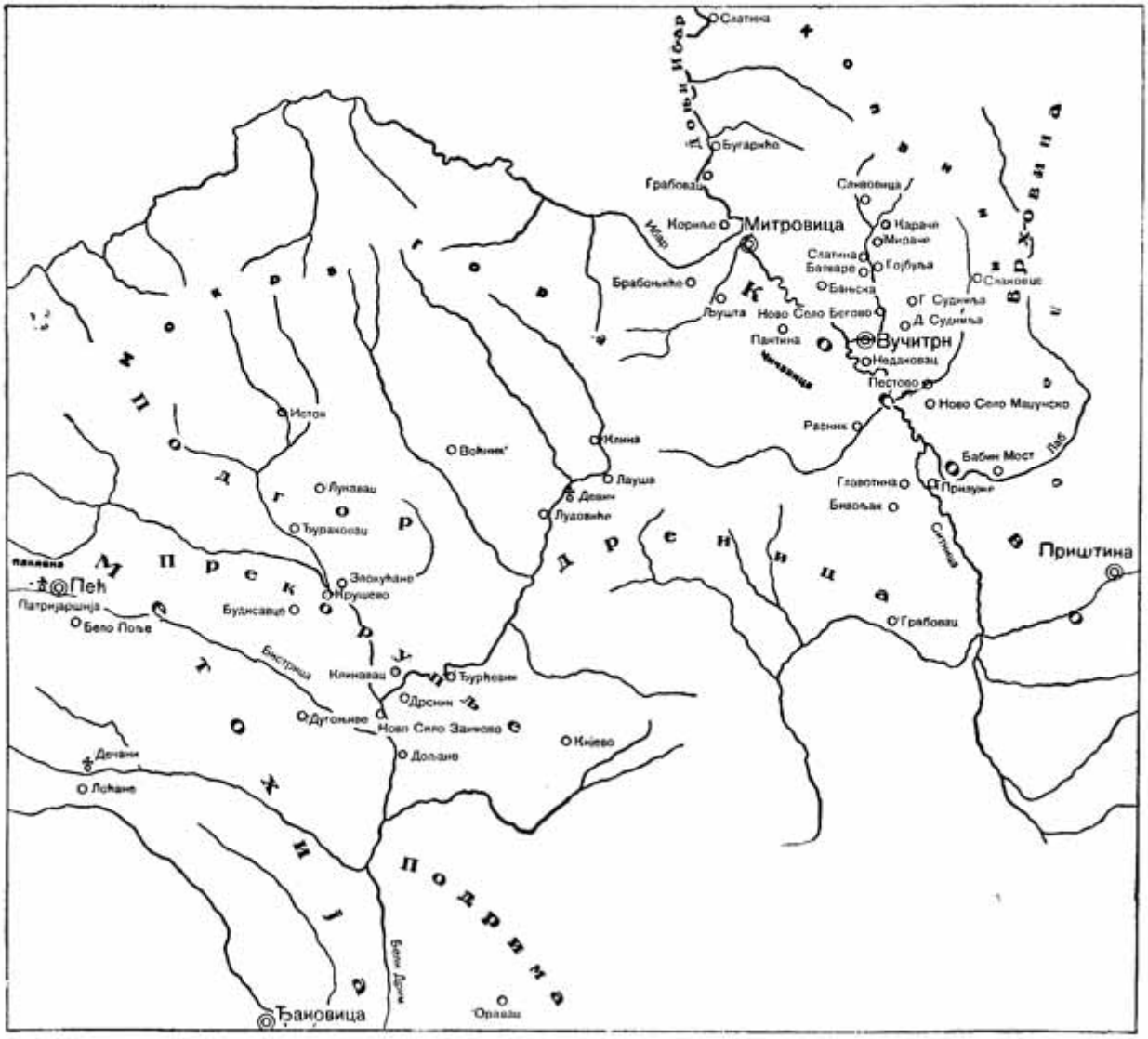

Размер 1 : 600.000

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

РЕЧНИК
КОСОВСКО-МЕТОХИСКОГ ДИЈАЛЕКТА

СВЕСКА ДРУГА

ОД
ГЛ. ЕЛЕЗОВИЋА

13 ИЗДАЊЕ ЗАДУЖБИНЕ Д-РА НИКОЛЕ КРСТИЋА 13

БЕОГРАД
ГРАФИЧКИ УМЕТНИЧКИ ЗАВОД „ПЛАНЕТА" — УСКОЧКА УЛ. БР. 8
1935

Да би се имала што јаснија слика о косовско-метохиском дијалекту, да би се видело какав је тај говор у неиспрекиданим одломцима, додаје се овде омања збирка народних умотворина које сам узгред покупио сакупљајући језичку грађу. Осим приче „Како је постала вучитрнска црква“, коју сам штампао у Цариграду у календару „Голубу“ за год. 1910, све се остало објављује овде сад први пут.

И сувише је мала ова збирка да би се према њој могао створити коначни суд о творачким способностима ове врсте код претставника овог говора, ма да се већ и на основу ове збирке може имати приближна слика о развитку и главним одликама, како народне прозе тако и стиха. Човек овога говора упоређен са његовим суседима из наших чистих динарских крајева на западу и северозападу, ако је допуштено такво упоређење, кад прича и пева — муца. Али одрешито збори у поређењу са његовим североисточним и источним суседима моравско-вардарским.

За десетерачке народне песме — „крешнице“, како их овде називају, може се без много удубљивања у саму ствар рећи да нису домородне. То се види не само по још очуваном у њима талогу из јекавског говора, него и по речима страним овоме говору које народ, не разумејући их, изопачава и мења често без сваког смисла. Десетерачке народне песме овом говору донели су углавном стари досељеници из области суседног јекавског говора, из Велике, Шекулара, Колашина и Дежева. Према њиховој првобитној једрини и сажетости оне се овде јављају знатно увеле и разводњене, понекад и прерађене у неку руку, тако да се често једва могу познати.

За лирске песме овај говор има више смисла и разумевања, ма да се и за њих у највише случајева не може рећи

да су домородне, него су и оне донесене са стране. За трговачким караванима ишле су и песме које су полазиле најпре од Сарајева и Скадра, а после су долазиле и из Скопља и из крајева даље низ Вардар. Обе се те оријентације, не само трговачко-привредне него и духовне, јасно запажају и на народним песмама, као што се уосталом оне назиру и по осталим особинама овога дијалекта.

I

НАРОДНЕ ПРИПОВЕТКЕ

Пӧп, ђа̑к и да̑вљи чӧвек

И̏шли тако̑ пӧп и ђа̑к, па ји уфа̏тила но̑ћ у јёдну планӣну. Ка̑ према њӣма горёо ӧгањ. — „Ајдёмо да ноћи̏мо код онӧга ӧгња“, рёче пӧп ђа̑ку. Отӧше. Улёгоше ка̏ј у нёку пећӣну. Ка̏д та̏мо, седи̑ чӧвек. Јёдно ӧко на чёло, вӣше нема. — „Дӧбро вёче!“ поздра̏више се пу̑тници и упита̏ше га: „Оћёш ли муса̑фӣре?“ — „О̀ћу, ба̑! Пӧпа за дӧбре вечёре, а ђа̑ка за дӧброга ру̑чка!“

Та̑ј чӧвек, с једне̑м о̑ком што̑ је, има̏о је ра̑жањ од гво̑јза, те та̑ј ча̑с турӣјо пӧпа на ра̑жањ, па испёкао га и изёо га. Ку̏кавац ђа̑к сву̑ но̑ћ нӣје заспа̏о. А сме̑ ли да заспи̑?! — Она̑ чӧвек да̑вљи, пӧшто се најёо, лёго да спа̑ва. Ђа̑к глёда и мӣсли: шта̏ ће и ка̏ко ће, се ӧће и њёга да га пёче̑ у̑јутро. Те турӣјо она̑ ра̑жањ у̑ огањ, па мӣсли: да ли је заспа̏о или нӣје.

За̏спао она̑ да̑вљи чӧвек, а ђа̑к ра̑жњем, док се упла̏тнёо, завӯчи му у̑ око. Он је има̏о туна̑ нёколико ова̏ца̑ и једно̑га угӣча. Кад му је ђа̑к закр̏вијо она̑ ра̑жањ у̑ око, она̑ да̑вљи чӧвек рӣпијо да га уфа̏ти. Ђа̑к нема̏о ку̑д, но сакри̑ се испод угӣча. Она̑ чӧвек пӣљи та̏мо, тра̑жӣ га она̏мо, није га уфа̏тијо и тако̑ она̑ ђа̑к утёкне на дво̑. И нӣје се смёо вӣше обр̏ћат.

Ново Село код Пећи.

Ца̏р и чӧвек сас једно ӧко

Бӣјо једа̑н ца̏р, па му у̑мрела жёна. Би̑ло му жа̏о жёну мӧћно, па нарёдијо да се исту̑ље огњёви дегӧћ се вӣде. У једну планӣну вӣдо ӧгањ према̏ себе. Једна̏к пра̏тијо тројӣцу у ту̑ планӣну: „А̏јте исту̑љите она̑ ӧгањ!“ Кад отӣшли та̏мо, затёкли човёка, код ӧгња седи̑, грёје се, а има̏о једно ӧко. Пи̑та ји: „Шта ӧћете, што̑ сте до̑шли о̀ва̏мо?“

Ови̂ му рёкли: „У̏мрела ца̏ру жёна, па нарēдӣјо да се исту̂ље огњёви де гӧћ се вӣде“. Он рёка: „Не ту̂љи се мо̂ј ӧгањ кола̂ј, но ако се лажо̂м не иску̂пите, свё ћу ве уда̄вӣт. Ну̏, ла̏жи ме ти̂, на̂ђи ла̏же што нӣје би̂ло на̂-ва свêт“.

Пр̏ви рёкао: „Има̏ли смо о̂вце у планӣну, па смо наместӣли жљêб од планӣне до код ку̏ће, те ӣшло млêко одозго̂р до код ку̏ће. Пӧсле у̏дари дивӣна у стӧку. О̏ни га опу̂ди, те о̂н ку̏д ће, шта̏ ће, те уљёго у жљêб, док отиша̏о код ку̏ће. Код ку̏ће се усӣри у гру̏ду. О̏ни пӧсле пӧнели коса̄чӣма сӣра да јēду̂. Коса̂чи сломӣли гру̏ду да једу̂, а из њê искӧчи ву̂к. О̏ни а̏кни кӧсу за њи̂м, те му се кӧса̂ побӧди у . . . . . , отра̂г. Ву̂к пӧче да ска̂че по лива̏де и тако̂ је покосӣјо цêлу лива̏ду!...“

Она̂ чӧвек с једнêм ӧком рёче: „То мӧже бӣт!“

Она̂ дру̏ги пӧче да ла̏же: „Посёјао сам, рёче, пшенӣцу. Кад оно изнӣкоше ми топӧле. Па онê топӧле излёгле шу̂пље, а пшёле дӧшле те ји напу̏ни мёда. Пӧсле огрêј су̂нце, мêд пӧчне да се топи̂. Та̏д подӣго чашӣре, те уфа̏ти бу̏у. Одра̏ ју на мешӣну и у њу̂ спрēмӣ мêд, те ми није отиша̏о на зара̂р“.

Она̂ му рёче: „И то̂ мӧже бӣт!“

И онӧме трећӧме рёко: „Ла̏жи ти што̂ не мӧже бӣт!“

Трёћи рёкао: „Турӣсмо да вр̄ши̂мо, па снӧпље ту̏рисмо гӧре, ка̏д сла̏ма па̏да дӧле, а пченӣца не ӧће да па̏дне. Мёне пра̏тише: „Ајт ти напо̂ј кӧње на мӧро“. Повёдо кӧње на мӧро, кад на мӧро ка̄ у̏ зиму уфа̏тијо се лêд. Те ја скӣнем гла̂ву, па гла̄во̂м сломӣ лêд, те пӣше коњи водê. Вр̄ну̏ се пӧсле на гу̂вно. Пӣта̏ше ме: „Ка̏мо ти, бре, гла̂ва?“ — „Ајӣ, забора̏ви, рёко ји, гла̂ву на̏ моро“. Те ти се бр̏го вр̏нем на мӧро. д' узмêм гла̂ву. Кад она̏мо, снēла̏ ми шӧтка дёвет љу̏сака. Кад сам доша̏о код ку̏ће, а ӧно родӣјо ми се ӧтац. Те ја узê онê љу̏ске и да̏до ји те попр̏жише ӧцу за ба̏бине“.

— „Е вала̂, рёче она̂ ди̂вљи чӧвек, то не мӧже бӣт, но а̏јте ви отку̏д сте дӧшли. Поклонӣ ви фа̏ј“.

Ново Село код Пећи.

А̏ла и дёвет бра̏та

Би̂ли јёдно дёвет бра̏та, па вӣдели једа̂н ӧгањ тако̂ кај на према̏ себе. Једа̂н бра̏т теке отрча̏о да вӣди шта̏ је та̂ј ӧгањ толӣки. Кад она̏мо ӣма шта да вӣди: О̏гањ и код ӧгња а̏ла.

— Дӧбро вёче, ало! Шта чини̂ш ту!?

— Е̏те, печêм овӧга. Ти̂ ћеш да бӣднеш дру̏ги!

И тај застȁо тӯна̂, утр̏нуо. Кад би̂ло то, дрӯги брȁт отишȁо да ви̏ди шта се ӯчини од његӧвог брȁта. Кад дошȁо тȁмо и ôн рёкао: „Дȍбро вёче, ȁло! Шта чини̂ш то, ȁло?“ — „Ȅте, печêм овӧга, и ти ћеш да би̏днеш трёћи!“ И такô сви̏ на рêд, док ни̏је дошȁо и нȁјмлађи. Ама ôн па би̏јо нȁј шёр. И он рёче: „Дȍбро вёче, ȁло! Шта то ра̂диш?“ — „Ȅте, овê ȍсам печêм, рёкла му ȁла, и ти̂ ћеш да би̏днеш девêти!“ Уви̂ја се ова̂ј сирӧма, штȁ ће и какӧ ће. Пȍсле ȁла му рёче: „Да ми при̂чаш једну при̂чу што ни̏је никад би̂ла. Да ми испри̂чаш једну лȁжу, па да ти пӯштим брȁћу“. — „Ȍћу, вȁла“, рёче нај млȁђи брат, па пӧче: „Ја сам се, рёче, роди̏јо у субӧту, а ӧтац ми се роди̏јо у недёљу, те отӧ код бӧга да узмêм води̏цу. Кȁд тȁмо, бӧг нё беше тӯ (Бȍже ме опрӧсти мôј грê!), сол бӧкчићи бêу тӯ. Јēђа̂у ки̏село млêко. Ја узê води̏цу, дȁдоше ми бӧкчићи. Пōђӧ да се ски̏нем. Штӧ ћу? — Висӧко, не мӧгу да се ски̏нем, те тури̏ рӯку у џёп. Кад џепӧви ми бêу пӯни сас три̏це. Те узê да навезӯјем три̏це да се ски̏нем. Навезӧва, навезȍва такô, док ми нёстаде три̏це. Пȍсле ѕи̏пну одозгôр те дӧле. Запȁдоше ми нӧге у каљи̏ште. Остȁви нӧге тӯ, а ја оти̏до код кӯће да узмêм мати̏ку. (А дё му је би̂ла кӯћа — бêда ти га знȁла!). Извȁди нȍге. Пōђӧ. Кад тȁмо, љӯди наса̄ди̏ли на крӯшку те вр̏шӯ. На крӯшку зр̏на седӯ, а слȁма пȁда под крӯшку! И такô чӯдући се ожêднё. Приђӧ на рêку да пи̏јем вӧду. Кад на рêку дёвет пêди лêд. Ски̏ну тӯ гла̂ву, те разби̂ лêд. Кад и̏мам шта да ви̏дим! Од шӧтке ја̂јце! Узê онô ја̂јце, сломи̏ га. Кад у ја̂јце пи̂сма. Заглёда у пи̂сму шта пи̂ше. Кад оно пи̂ше: „Ȁло, немô да јеш гôвна, но пӯшти човёку брȁћу.“

Ново Село код Пећи

Ди̂вљи чȍвек и цȁр

Отишȁо један ма кра̂љ с вōјскôм и теба̄би̏јом у плани̏ну и тури̏јо чи̏зме крај водê, кад оно дôђи ди̂вљи чȍвек. Та̂ј рӯтави чȍвек дошȁо да пи̏је водê на та̂ стӯденац. Ви̏до чи̏зме ōндê. Ӯзми, те онӯ чи̏зму тури̏јо нȁјпре нȁ главу — ни̏је му се погоди̏ла. Он тури̏јо нȁ руку, ни тӯ му се није погоди̏ло. А ôн пȍсле тури̏јо нȁ ногу, ӧно му се погоди̏ло. Погоди̏ло му се на нӧге, ама, бёзбели, ни̏је мȍго д'и̏де, те га они̂ из ца̂рске теба̄би̏је попӯди. И уфȁтили га. Пȍсле га ӧднели у њи̏ну зёмљу, у Руси̏ју, и учи̏ли га на њи̂н јёзик. Би̏јо је рӯтав, нêсу му мȍгли ӯста на̂ј из пр̏вога крȁја, те му мёдом намȁзали

око ўста. Он лйзнуо, и такô му вйдели ўста дё су му. Пöсле учйли га, док нйје наўчйјо да збöри. Пйтäо га крäљ: „Мöш ли ми обрнут тä нäрод твöј, да га прекрстим öњу“. — „Могу, рёкао му дйвљи чöвек и öњу ји обрнут“.

Крäљ га по тём обўкао све у злäто и прäти га тäмо у његöву бäбöвину. Кад је стйго тäмо, дôђи код њёга првйши из те земљё. Täд он зäповеди да тўру топöве. Првйши пйтäли: „Штä је тô?“ — „Бöгме, öће да ве убйје Бог, но äјте за мöном, па да нöсите злäто кä овô јä“. Те öни нäгли да бёгају за њйм. Пофäћали ји тäмо, те ји учйли, док се нёсу наўчили. Пöсле је крäљ имäо нäјбољу вôјску од њй.

Ново Село код Пећи.

Äла и лôвцйја

Бйјо једäн мä једäн лôвцйја. Док је бйјо млäд ловйјо је млöго, па кад је остäријо вйкäли му: „Остäви се од те рабöте, претўријо си гöдине. Па сäд су овô прäзници, сäд се не ваљä да ловйш“.

Нйшта бöгме. Нäвече лёже да спäва. Кäд, у сän му се кäза: „Јўтре ћеш ти д'идёш у лôв, äма штö ћеш нäћ, то ти ваљä јä да убйјеш, јä ће öно тёбе да изё“. Јўтре дän дйго се ôн врло рäно. Пöшäо у лôв. Йшäо такô, йшäо, кад дöшäо навр једнё планйне, öно äла опäсала планйну, те састäвила глäву сас рёп. „Ô, äлä мöре! шта учинй јä, те се дйго данäс такô рäно д'идём у лôв!“ У тô и äла подйгла лёчка глäву да вйди кўј је тô. Он öмаши, те ју ўби. Обäдва öкета што ју йстера. Одäтлёк се äла скомбрљäла, па пäла ў воду, те заплйшйла вöду. Нäшли ју чобäни. Кад да глёдају, то ју зёмбиљ на гўшу и унўтра бйле књйге. Кад глёдају књйге што казўју, а оно тамо пйсäло, ћи је устäвила берйћет трй гöдине да не бйдне на те стрäне.

Гојбуља.

Кäко су дöшле гўсле нä вä свёт?

Бйјо нёкакав цäр Дäвид. Имäо слўгу, а слўга имäо дôбру[1]) жёну. Цäр Дäвид ћäо да му ју узмё, па не мögао да му рёкне ћи: „Дä ми твöју жену“. Те штä ће, кäко ће? Тä вäкат одметнўла му се у царёвину нёка нäйја, кä овô да рёчемо Пёћ, ёли Ђаковица. Те ти га цäр прäти тäмо с вöјскôм. Слўга отишäо тäмо с вöјскôм и привäтијо ту шёер што се

[1]) м. лепу.

одмётнула. Он ју привáтијо, а цар Дáвид сáпијо ћи ће он тáмо да погúне, те тáд пóсле да му узмé жéну. Но óн не погúнуо, вéћ јóпет дóшáо. Тá пут пúтáо га цáр: „Како бéше тáмо?“ Онá слýга рéко: „Рђáво. Јéдан имáо сто брáвй, а јéдан сол јéдну óвцу, па онá што имáо сто брáвй ћéо да му узмé и онý јéдну, те да йма стój јéдну, а онá да нéма ни јéдну“. Тáд цáр Дáвид рéко: „Тáј трéба сто áршина да потóне ý земљу“. И такó је сéбе ýклео. Цар нúје се сéтијо ћи за њéга приговáра и за његóву жéну. Цар ýклео сéбе и потóнуо је трúста áршина ý земљу. Но бóг се смúловао, да се забáља дáо му гýсле, се не знáм колúко је ту седéо. Пóсле је с гýслема полáко, полáко излéго нá вá свéт. Од њéга свéт вúдо гýсле, те ýзми гýсле, те се ýчи, те пój. Такó су дóшле гýсле нá вá свéт.

Гојбуља.

Од когá је остáла ракúја?[1])

Нáшли се дружúна чóвек и ђáво. Учинúли се побрáтими. Договорúли се да рáдију зáједно. Штá ће? Нáјпре посéјали кýпус. — „Ајде сад да дéлимо, рéко инсáн ђáволу. Éте тебе кóрен, мéне нéка онó гóре“. Ђáволу то нúје бúло прáво, па рéче: „Нéћемо вúше товакý рáдњу“. — „Но штá ћемо?“ — „Áјде да сáдимо лóјзе“.

Сáдúли лóјзе. Родúло грóјзе. Кад бúло грóјзе зрéло, ђáво велй: „Вáла нéћемо да продáмо грóјзе, но áјде да га тýримо у кáцу, па пóсле да га вáримо“. Тýрише да га вáру. — „Е, сáд кáко ћемо да га подéлимо?“ Подéлúли. Човéку пáло да узнé онý пáру и бúстру вóду, а нечастúвнику пáо онá лóм, онá кóмина. Ђáволу бúло врло за мýку, па ће ти се обрнут човéку: „Валá, ти мéне прéвари, тéке дóк ти и ја не учúним нéки шéр, остáвит те нéћу“.

И отáд је остáло да се у пијáнсто чинй свáшта.

Гојбуља.

Пченúчан лéб и коломбáшњица

Једнóме убúјо једáн брáта, па пребéго у дрýгу зéмљу. Чýо га овáј, па рéче: „Áјд д'идéм да га трáжим ћу“. Отúде и по трáгу, по трáгу нáђе га. Свáки дáн га вúђа, áма да г'убúје не мóже. Тé дáнá нашáо га бúјо једáн од његóве земљé, па бúјо ýчеван чóвек и упúтáо га:

---

[1]) Исп. народ. приповетку: *Ђаво и Св. Сава.*

— Штӧ тра̂жиш по овê земљê, што се обр̏ћеш етоволӣко да̄на̂?

— Да ти ка̂жем мӧју мӱку: Одê ми је пребёго крвни̂к, па сам до̄ша̏о кр̑в да узмêм. Ка̏ј што ти ка̄за̏, крвни̂ка сам на̄ша̏о и сва̏ки да̂н га вӣдим, па јӧпет не мӧгу да посӱлим да г'убӣјем. Шта мӣ је, ӣч не зна̂м.

— Е, па то је бли̂зо до па̏мети. На пченӣчан лёб се не бӣје чӧвек. Но а̏ко си исти̂нски наӱмијо да узнêш кр̑в, ӱзни коломбӧтњо бра̏шњо, па једна̏к, акӧ ћеш, да г'убӣјеш. И, з'ӣста, он јӱтре да̂н ӱзе коломбӧтњо бра̏шњо, на̏мести коломбӧтњицу, на̏једе се, па ти једна̏к отӣде, ви̂кну једа̂н ма: „Дё си, коломбӧћу, е јуна̂ку мо̂ј!“ И ӱби човёка!

Те отӱт је оста̏ла лакрдӣја, ћи̂ коломбӧтњица је по ӧстар лёб.

Гојбуља.

Два̂ светӣтеља

Ово̂ што ћу да ти прӣчам, би̂лӧ је још у ста̂ро врêме, кад су светӣтељи по земљê одӣли.

Би̂ла, тако̂, два̏ светӣтеља, па отӣшли код једно̂га домаћӣна на кӧнак. Ка̏д ту но̂ћ ӧће да се роди̂ тӧме домаћӣну дêте. Светӣтељи збӧру међӱ себе: „Ово̂ дêте што се родӣло ноћа̏с, ӧће да му до̂ђе да̂н од водê. Кад ће ӧтац да му запрӧси дево̂јку, запросӣће му преко водê и тӱ ће да му до̂ђе да̂н“.

Тако̂ су ӧни лакрдӣсали. Ӱ̏ јутру, ӧће да по̂ђу. Кад су ткёли да по̂ђу, рёкоше домаћӣну: „Чӱјеш ли, домаћӣне, кад ћеш да жёниш ово̂ дêте, да не вӣкнеш на сва̏дбу“. Она̂ј домаћи̂н излёго да ји испра̏ти и чӱди се: „Ка̏ко ћу да ве зовêм, кад ве не позна̂вам!“ — „Ете тако̂, кад ћеш да по̂ђеш да му узӣмаш дево̂јку, излёгни пред вра̂те, прекр̏сти се и ви̂кни: „О̄, два̂ муса̄фӣра, ка̏ј што сте би̂ли мојêму си̂ну на рођêње, тако̂ да заповêдате сад и на сва̏дбу“.

Пӧсле ра̏сло дêте, ра̂сло, до̂шло врêме да запрӧси дево̂јку. И, истӣна му ӧтац запросӣјо дево̂јку преко водê.

Гојбуља.

Који̂ грê нêће опрошћêн бӣт?

Има̏ла ма̂јка јёднога си̂на, па чӣм га је издржа̏ла, чим се доба̏вијо сна̄гê, ӧдма гу је отиша̏о у ајдӱке, у плани̂ну. И тако̂ је врêме прола̏зило, ма̂јка га већ забора̏вила. Једа̄н ма̏, у субӧту кај ӱ очи недёље, умēсӣла његӧва ма̂јка прӧсуру

(летȳргӣју), ӧће у Петрӧвицу цр̂кву. Кад, срёте се сас тӧга сӣна ајдȳка и упознӑдоше се.

— Дё ћеш, стӑра мӑјко?

— Д'идём, сӣнко, у Петрӧвицу цр̂кву, да удёлим овȳ летȳргӣјȳ.

Тр̀же гу из рȳкё сӣн тȳ прӧсуру и ȳлари гу двӑ пȳт. Гр̀дна мӑјка снȳждена врӑти се ка кȳће.

Оборӣла је љȳта зӣма вр̀ло. Овӑј се њӧјан син састӑвијо сас трӣдесет ајдȳка, па, штӑ ће кӑко ће, слёзе од зӣмё у Петрӧвицу цр̂кву. За тӧ што је бӣјо мрӑз, па ткёо сас трӣјес другӑра да смр̀зне, ȳлезе у цр̂кву, те све штӣце, олтӑр, ӣконе, што је нӑшӑо по цр̂кве, пӧгоре.

Па одӑтле дӣже се те ȳби свӧја два рођёна брӑта и ӧсрамоти двё рођёне снӑе и ȳби крштенӧга кȳма и ӧсрамоти крштенӣцу кȳму.

Нёсу му та безӑкӧња бӣла дӧста, но кроз планӣну срёо стӑрца и бӑбу. Ӣшли су кроз планӣну и носӣли у нӑрȳче јёдно дёте. Понёгде га нӧси стӑрац, понёгде бӑба — мёњау се. Овӑј ги зӑустави и нӑтера ги, те то дёте да га закӧљу. Ӧни се увӣјӑше, и дӧ Бога. Нӣкако нёсу мӧгли да се накӑну, да га убӣју. Кад ји ӧн прӣпрети: ёл ће да га закӧљу, ёл ће да ги убӣје. Нӣје имӑо чӑре. Свӧј ӧтац дӧвати, те зӑкла свӧје дёте. Пӧсле ги онӑј ајдȳк зӑповеди: „Бр̀го, да налӧжите ӧгањ те да испечёте то дёте".

Дофӑтише, побрӑше др̀ва, наложӣше ӧгањ и испекӧше га. Пӧсле ги он тёрао и да јёдȳ мёсо од тога њӣнога детёта, и да пӣју вӣно, и да појȳ. И свё су то, јӑдни ӧни, рӑдӣли: и јёли мёсо, и пӣли вӣно, и појӑли, гр̀дни!

Пӧболе се по тӧ ајдȳк у планӣну и отӣде код својё кућне, те бӧлева девет гӧдине дӑнӑ. Пӧсле заклӣња своју мӑјку: „Пӧшто ме Бӧг нӣкако нӣје ткёо да узмё, да ме однёсеш, мӑјко, у мӧро, нё би ли ми дȳша испӑла".

Ȳзе га мӑјка у нӑрȳче, ӧднесе га у мӧро. Кад отӣде ȳ јутро мӑјка тужȳћи, кад да вӣди: Бӧг му јаратӣсао једӑн брежȳљак пёсак и вӧда се устӑвила, а он је ту сёдео. Кад ју вӣде, пӧвика ју: „Ȳзни ме мӑјко, ако Бӧга знӑш! Ни у мӧро нёће дȳшу Бӧг да ми прӣми. Ӣјде да ме нӧсиш, мӑјко, у пȳсту планӣну, не би ли ме вȳци растр̀гли". Ӧно, кад га мӑјка и тȳ ӧднела, ни ту га нӣшта нӣје изёло. Кад отӣшла тӑмо, он ӧпет жӣв, кȳкавац. — „Ȳзни ме, мӑјко, нёће ӧде нӣшта у

планйну да ме изê. Налӧжи вёлики ӧгањ, па ме ӱзни у нāрӱче и усрёд ӧгња ме бāци!“

Гр̂дна мāјка, сабёри др̂вље и камêње, те налӧжи ӧгањ, кад њёга тӱри нȁ огањ, да не би изгорёо, да се не мӱчи вйше. Кад ӧно ни нȁ огањ ништа му ни бêда није бӣло. Једнȁк се ӧгањ угāсйјо. Тȁд ју рёче: „Ӱзни ме, те ме однёси код кӱће, па вйкни пӧпа од цр̂кве Петрӧвице и нек дôђе те да се исповêдам“. Пӧп дôђе те му чйта. Пӧшто му чйта, рёче му: „Сӣне, исповêдај се“. И он се исповêдȁо. Нȁјпре му рёче што је ӧтео у планйну мāјкê прӧсуру и удȁријо гу двā пӱт. „Ȁма, ја мйслим то нйје нйкаки грê“, прйтури потêм ајдӱк пӧпу. Пӧсле рёче пӧпу што је убйјо два брȁта и двê снȁе што је осрамотйјо и јӧпет рёче: „Ја мйслим и тô нйје нйкаки грê!“ Кāза по тô што је кӱма убйјо и што је кӱму осрамотйјо и рёче му како мйсли ћи ни тô нйје нйкаки грê. Пӧсле се пӧврну да казӱје кȁкве је маскаральце чинйјо онёма стāрцима што су йшли сас дêте у планйну. Рёче пӧпу: „Срёо сам ги, кāзȁо сам ги да испёчу свӧје дêте, да га појêду, и да пйју вйно, и да пōјӱ, и мйслим да нйје грê!“

На тô му пӧп ӧдговори: „Што си мāјке летӯргйју ӱзео и што си ју удȁријо, тô ти је неопрошћêн грê. Што си брȁћу убйјо, двê снȁе осрамотйјо, и што си кӱма убйјо, и што си кӱму осрамотйјо, тāј ти је грê на мāјку и ӧца прōшȁо, штӧ па те нêсу оженйли. А нйкад ти нêће грê опрошћêн бйт што си мāјку и ӧца натёрао да закӧљу свӧје дêте, да га испёчу, да га јēдӱ, и да пйју вйно, и да појӱ. За тô дёвет гӧдина си боловȁо. Боловȁћеш још дёвет и још дёвет“.

По тô је пӧп турйјо књйге под мйшку и отишȁо.

Вучитрн.

Зидање храма Св. Илије у Вучитрну

Мӧја бȁба Петрӱша имȁла је сйнове: Мāрка, Пêру, Мйлована и Сӣму. Не знāм ӧћеш ли знȁт колйко гӧдина йма одтȁд, тёке је бйјо дōшȁо Бошњāк[1]) те је ōдê рȁтовао. Ё, пӧшто је рȁтовао одêк, дйго је се Мйлован сас Ћāмйле и отишȁо у Продāнчу да се бȁња. Од какӧ су Ћāмйли, ӧни ймају пӣзму на нāс. Свȁкад ӧни кр̄тӱ на нāс. И тако ти лêпо Мӣка и Вӱча и Сӣма и Вāса Ћāмйли гӱрну Мйлована у бӯкȁло, у Продāнчу и удāвйше га. Мојê те прабȁбе Петрӱше

---

[1]) Чете в. везира Кара Махмуд паше разбиле Бошњаке у Вучитрну у пролеће 1832 год.

остадоше: Пêра, Ма̑рко и Си̑ма. Кӱкавица си̑ња, ма̑јка Петрӱша, све тӱжи Мйлована, не глёда нйкога до Си̑му, и непреста̑јно се Бӧгу молйла. Си̑ма ју је држа̏о ка̏ј ӧна њёга. Тугӱј тако̑ дана̏с, тугӱј јӱтре. Па се једно̑га да̑на бёше дйгла под Дӧбрину Лӱку. Пӧсле избёгаше под Дӧбрину Лӱку.

Старêј ју си̑н Ма̑рко кӱпи јеменйје, ћи мёште даро̄внйне и да забора̏ви тај пла̏ч, да гу га̑ли. Нё потраја млӧго па гу ӱмре и Си̑ма. Пӧшто ӱмре Си̑ма, ста̑ра са̑ма у сёбе је говорйла: „Ё̏! Мйлована ни уда̄вйше, Си̑ма ӱмре“. Пӧшто то тако̑ бй, и ӧна се дйже, те се и ӧна ӱдави под Дӧбрину Лӱку.

По то̑ се дйже Алёкса, Петрӱшин чӧвек (дёда ми) и рёче:

— Ё̏, Ма̑рко и ти Пётре! Оћёте ли да ме слӱшате, да ви ка̑жем нёшто?

— Ӧ̏ћемо, ба̑то!

— Ӥ̏мамо па̑ра дӧста кај пêска у водê. А па̏ра је кај рӧса, не седи̑ на једну мёсту. За то̑ да пойтамо, те да вйдимо шта је нӱждан ова̑ј гра̑д, то да му намёстимо. Бёрем што изгубй ја два̑ дӧбра (синове и домаћицу), штогӧћ да смо прегла̑шени. Је ли да напра̏вимо мо̑з, ёли да награ̑димо једну цр̑кву.

Тако̑ ји је на вечёру једа̑н пӱт зборйјо. Пӧсле ји Алёкса рёче: „А̏јде да спа̑вамо, па што кӱј снйје да вйдимо по ста̏решине“. Кад се у јӱтро самнӱло, пи̑та ји ӧтац Алёкса шта̏ је кӱј снйјо. Ма̑рко вели̑: „Ја̑ сам снйјо да идêмо на ћа̑бу“. Пêтар ӧпет: „Ја̑ сам се сас свётога Илйју свӱ ноћ бора̏вијо. Ӧдê, у ова̑ј гра̑д нêма задӱжбина. Да подйгнемо, ако вели̑те, у йме Бӧга, цр̑кву Светӧме Илйје“. На то̑ му деда Алёкса рёче: „Бӧља ћа̑ба ти не ваља̑ за ова̑ј свêт“.

И тако̑ ти се мо̑ј деда сас сйнове дӧговори да гра̑ду етовӱ вучитр̑нску цр̑кву. Ма̑јку и бра̏ћу йспрати[1]), а његӧвоме си̑ну Пётру ка̑за: „На̏ј ти, Пётре, ово̑ ма̏ло па̑ра, йди у Сара̏јево, те ӱзни што ӧћеш, се врêме је стйгло да се пра̏ви задӱжбина. И ôн ӧдма ӧтиде. Са̏бра трӣ йљаде вӧлова, трӣ йљаде ко̄ња̑, па се диже отӱт од Сара̏јева, те ӧтиде за Царйград да прода̑ стӧку та̏мо. Мо̑мце йспрати напрêд сас стоко̑м за Ста̑мбол, дӧк је ôн свра̄тйјо код кӱће да се преобӱчê. Кад су би̑ли у Ба̏бин Мо̑с, ја̄вêр Јаша̏р па̏ше Ци̑нйћа уда̏ријо једно̑га кӧња. (А у то̑ врêме мо̑мци кад би осе̏тили ћи ймају ја̑ку грбйну, вр̑ло су азгйн би̑ли). Те једа̑н мӧмак уда̏ри сас

---

[1]) *испра̏шиш* = сахраннти.

кāмцијом јāвёра. Јāвёр се дигни, те код Јашāр паше. Каже му: „Брже, Србин ћāше да ме убије!“ Јашāр пāша једнāк — то врёме бијо је врло силан — заповёди: „Дрште га на макāру!“ Док су га они тāмо фāћали и уфāтили и тамāн кāд су ткёли да тури момка на макāру, из далекē је долāзијо Пётар. Чим вйде штā се грāди од његовога момка, залетй се сас јатагāн, растрчи ālата, йсече конопац. Рāстрча ālата, те прāво у Прштину, у Јашāр пашину кулу. Код његове куће у āрēм, зāшто мōј дёд пā имāо је врло вёлику дослакију сас његōву (Јашāр пашйну) мājку. Алёкса, ōтац Пēрйн, прē је бијо арем-ћāја код Амёт бега, ōца Мамут беговога, па гу је држāо лēпо, удāо гу и истуријо гу на сељāмет. Кад је дōшāо Јашāр пāша и нāшао Пēру у његōву кућу, пōдвикну: „Ā, ту ли си, бре свйњски сйне! Ја те трāжим по нёбу, а ти си још по земљē! Сас чйј влāс йсече конопац, чијē јесйре курталисāваш ти?“ — „Сас Божй и твōј, у султāнōво здрāвље!“ рёче Пётар. — „Азāт!“ вйкну пāша.

Одāтле се диже Пётар и отйде у Царйград. Прōдаде стōку, прōдаде трй йљаде вōлова и трй йљаде кōњā. По тō се дйже те код патријāра да га упйта штō ће да му рёкне патријāр, кāко мōже он да добијe берāт од султāна за цр̑кву.

— Што ћу ја њёму да дāм, упйта Алёкса патрйку, једну јāбуку?

— Нйшта тй по лāшње и по ујгун нē мош нāћ од ибрйка и легёна. Но ајдемо код кујумцијe да вйдимо колйко ће йскат и за колйко то мōже бит готōво.

— За колйко мōш, кујумцијa, да ми напрāвиш тāј йбрик и легēн, за колйко дāнā и колйко ћеш да ми узнēш?

— Трй йљаде ћу да ти узнēм. И ако ймаш пāра, бйће пōбрго, ако нēмаш, пō ће се задоцнйт.

Како му је вйсијо јāнцик, трй пут тури рūку у њёга, па му дāде трй йљаде грōшā и рēче му: „Теке да глёдаш што брже мōш да га израдиш“. Кад је бијо ōсми дāн, кујунцијa је бијо готōв. Тад йскочи сас честйтем патријāрōм пред султāна, пољубијо му нōгу и рūку и прёдао дāр. И једнāк му дāде берāт.

Отут, кад је пошāо за овāмо, да прōђе ће кроз Мāнастир[1]). Ōће да прōђе прёкај сūда. Од пēнцера га ūгледа Цāфēр пāша. Прāтијо човёка Цāфēр пāша, па га зōвну и зāпита га:

[1]) Битољ.

— Од кӱд си ти̑?

— Ја̂ сам из Вучи̑трна.

— Дё си би̑јо?

— Би̑јо сам код чести̑тога султа̂на и при̑ми̑јо сам бера̂т, да гра̂дим вака̏ф.

— Нё мош да гра̂диш вака̏ф. Нêма на тê стра̂не Танзима̂т, та̏мо је Арнӯтлук. Па ће ти се обр̑нут на свöје мôмце:

— Намёстите чети̑ри кôлца. Свêжите га, ви̑кните џела̂та! Кад су га довёли до пр̏вога кôлца, Петар пöвика:

— Је ли и̑зьн, чести̑та па̏шо!

— Помёрите га на дрӱги кöлац!

— Ама̂н, чести̑та па̏шо, ма̂јко и öтац!

— Помёрите га на четвр̏ти кöлац!

— Ама̂н, чести̑та па̏шо, бêло бла̂го за цр̑н да̂н!

— Сеља̂мет! Пӱштите га.

Ода̄тлê Џа̄фёр паша ди̑го се те отиша̏о код ма̂јке:

— Ја оћа̂ да закöљем једнôга дана̏с. — Кога̂? — Цӯпи̑ћа Пêру. — Ка̏ко ти да закöљеш Цӯпи̑ћа, кад ми нêсмо ӱзели опроштêње од ба̄тê (Алёксе)! (Алёксу цёо је гра̂д ви̑ка̏о ба̂та). Но ӧдма да повра̂тиш па̏ре Пётру, се öћемо проклêсто да узнêмо од ба̄тê. И кад је то би̑ло такô, Џа̄фёр пашина ма̂јка рёче: „А̏јде, ја пола̏зим, и ти сас мёне да пôђеш, те да идêмо код ба̄тê сас Пёрôм“. А Пêра öпет пра̏тијо абêр ћи: „Ја курталӣса гла̂ву. Немô, ба̂то, да бри̑неш за мёне. Е̏те ја пола̏зим у При̑штину сасвё Џа̄фёр пашу и сас његöвом ма̄јкôм“. И по тô, дôђöше у При̑штину код Јаша̏р паше. (А ја па забора̏ви да ти рёкнем ћи Џа̄фёр паши̑на ма̂јка је би̑ла старёја сёстра Јаша̏р паши̑не ма̂јке, те отӯт је ба̂та има̏о вёлику дослаки̑ју сас њи̑).

Кад су сти̑гли у При̑штину, и ба̂та сти̑же тамо и по тô ји рёче:

„Бёо ви öбраз! Ви мојёга си̑на да изгӱбите! То ли ја̂ заслӯжи̑? За толи̑ко ли ја заслӯжи̑?!“ На тô ӧни говöрију: „Опрöсти ни, ба̂то, јер ми нêсмо зна̏ли ћи је Пêра би̑јо! Сад зна̂мо и пола̏зимо пра̏во код твојê кӱће сасвё си̑нове: Џа̂фер па̏ша, Јаша̏р па̏ша и сас ма̂јком“.

Сви̑ су би̑ли ту са̏брани — цёо меџли̑с. По тêм почêше да питају:

— Зна̂ ли кӯј да си кӯпи̑јо ти, Алёкса, то мёсто дê öћеш да гра̂диш вака̏ф? Зна̂ ли кӯј ка̏д си кӯпи̑јо то мёсто? — Зна̂. — Кӯј? — Али Ни̑шли̑на тётка. — Кöлико гöдина и̑ма

ȍна? — Стȍј двȁјес гȍдина. — Оће ли да дȏђе ȍна то да подиспȃти? Знȃ ли ȍна да си закопȁо кȍга твојȇга тӯнȃ, на онȏ мёсто? — Знȃ кад сам закопȁо пȁрадеду. — Ё̏, ајде да полȁзимо.

Пȍшто дȍђȍше у Вучӣтрн, упӣтȁше га:

— Колӣко сӣна ӣмаш?

— Ӣмам пёт сӣна.

— Намёсти пёт кȍлца. Својȏм рӯкȏм да ји побȍдеш. И нȁмести и пȍбоде ји. И свȇзȁше ји. Донȇше џелȃте.

— Ӣди вӣкни сȁдена онӯ жёну. (Она је седёла тад на Карамȃјлӣју). И он отӣде и вӣкну ју. Ȍна ȍбуче ӣртӣје и дȏђе. — Знȃш ли ти, ȃло, кȍлико гȍдина ӣма како је овȃ кӯпӣјо овȏ мёсто и колико има како се пȍчело да се копȃју ȍдȇ љӯди? — И она рёче: Трӣдесет гȍдина, на овȇ четӣри мёсте. Не мȍгу да одвȍјим којȃ је. Тёке мӣмо овȇ четӣри мёсте нӣје на другу стрȃну. Јȃ сам с мојȇма очӣма вӣдела ӣстога парадёду његȍвога кад је се закопȁо.

— Измȁкните се, ви пашалȃри, а нёка дȏђу вȁше мȃјке, Јашȁр пашина и Џȃфёр пашина. Мӣкните ӣртӣје, ȍте вӣ, мȃјстори, покопȃјте ȍдȇ.

Пр̏во мёсто нȇма ништа. Дрӯго мёсто нема нӣшта. Кад бӣ на четвр̏то, ӣскочи глȃва пȁрадедина.

По тȇм пȍсле одрȇшӣше пȇт сӣна. И тад пашалȃри изговорӣше: „Сељȃмет!“

И тад Пȇра бȃци на онȇ четӣри мёсте четири пӯт сас лопȁтом дукȁте. По тȏ зȁкла шȇсȇт ȏвна кӯрбȃн. И дȃн дȁнас седӣ рȃжањ у црквёну ӣзбу.

Цр̑ква се на сȃмо Воскресёније пȍчела. До свётога Сȃвȇ се свр̏ши. На свётога Сȃву је се цр̑ква вȇнчȁла.

Неко врȇме по тȇм дȏђе Ȁмет бег, нȁмести јȃз прёкај дӯвара. Излегȍше дёца: „Бȃто, Бȍга ми ȍће да грȃди Ȁмет бег твȍју цр̑кву воденӣцу“. — „Немȏте да лȁжете, брё!“ Па нȁпуни џепȍве сас по двȇ пȁре: „Е, ȁјдете брё, за менȏм!“ И пȍђȍше дёца. Бȇше дошȁо до Пётковога Бунȃра.

— Помȍзи Бȏг, Ȁмет бег!

— Дȍбро ти Бȏг да, Алёкса!

— А што чинӣш то, Ȁмет бег?

— Ја грȃдим твȍју цр̑кву воденӣцу.

— Ȁмет бег, дȍкле је у мёне дӯша и у Синан пȁше у Прӣзрен, ти моју цр̑кву нё намести воденӣцу.

Па се дӣже, те ӯзе ӑлата. Двадесет сӑата за један дӑн ӯзе. По тӧ прӑво отӣде у кӧнак, у сӯд. Вӣде га Синӑн паша и рёче тевӑбӣје: „Млӧго је нёко њему досӑдӣјо, за тӧ долӑзи Алёкса прӑво у сӯд“. И ӧн му се пӧклони и рёче му: „Честӣта пӑшо, ӧтац и мӑјко, љӯбим ти и рӯку и нӧгу! Да ми дӑш аркијерёја, да вӗнчам мӧју цр̑кву“. А ӧн му дӑде. Аркијерёја Глигӧрије рёче: „Ја кӧња нӗмам“. Алёкса му рёче: „Јӑ њу кӧња да ти нӑђем“. И кӯпи му кӧња, те дрӯги дӑн дӧђӧше. Трёћи дан шӗсӗт грӧшӑ кӯпи основну кошӯљу и вӗнча цр̑кву. Синӑн пӑше у Прӣзрен дӑде на пёшкеш двёста ӧваца, шӗсӗт гр̑ла гӧведи, трӣдесет лӑћимија. И дӧри пцӑ везни̑ка што му прӑти.

Вучитрн, испричао Тона Цупић.

Настрӑдӣн ӧца и Јаудӣја

По чӑршӣје ишӑо Настрӑдӣн ӧца, па свӯд куд, кудёр идӗ вӣче: „Дӑј ми, Бӧже, сто лӣра̑, ни јёдну вӣше ни јёдну мӑње!“

Неки Јаудӣја нӑшӑо се, па му наместӣјо дёведесет и дёвет лӣра̑ да нӑђе. Онӑј пӧсле прошӑо, нӑшӑо и ӯзео. Велӣ̑: „ё, кад ми дӑде бӧг дёведесет и дёвет, дӑће ми и још ёдну, те ће бӣт стӧ“. Јаудӣја кад то чӯ, рёче му: „Јӧк море, ми ти овӧ за шӑлу дӑдосмо“. — „Од тёбе нӣт сам што добӣјо, нӣт сам пӑ што од тёбе трӑжӣјо!“ Ӧће бӣт, нёће бӣт. Настрӑдӣн ти, Бӧга ми, ӯзе пӑре, па отӣде код кӯће. Тӑд се Јаудӣја дӣже, те да му чини̑ дӑвӣју. Кад је дошӑо сас пӯсулу да му да у рукӑма, ӧца ӯзе онӯ пӯсулу, па му кӑза: „Да идёш да ми донёсеш један ћӯрак и јёдно магӑре, ја овакӧ на уђумӑт не мӧгу да дӧђем“. Нӣје имӑо кӯд, Јаудӣја му дӧнесе и магӑре и ћӯрак. Тад пӧсле Настрӑдӣн ӧтиде у уђумӑт. Кадӣја га пӣта: „Настрадӣн ӧца, јесӣ л што дӯжан овём човёку?“ — „Дӯжан му, ефёндьм, нӣшта нӗсам, а какӑв је ненӑвӣдник, мӧже рӗћ да је његӧв и тавӑј ћӯрак и таној магӑре што сам дӧвде јӑсао“. — „Па и јёс свё мӧје“, пӧвика одонӯт Јаудӣја. Тӑд кадӣја ӯпита Јаудӣју: „А штӧ па си му дӑо толӣке пӑре?“ Обр̑нуће ти му се Настрӑдӣн, па пре Јаудӣје рёче кадӣје: „Вала̑, ја од овӧга нӗсам нӣшта трӑжӣјо. Молӣјо сам се Бӧгу и Бӧг ми је, фа̑ла њёму, учинӣјо кабӯл молӣтву. Трӑжӣјо сам ӧд Бога стӧ лӣра, а он ми прӑтијо по овём човёку деведесӗт и дёвет, а за онӯ јёдну лӣру прӑтијо ми ова̑ ћӯрак и таној магӑре, те тама̑н ӣскочи кӑј што сам му се молӣјо — стӧ“. Тӑд кадӣја сӣктериса Јаудӣју да идӗ откӯд је дошӑо.

Вучитрн.

Пушљȉв чȍвек и његȍва жёна

Бȉјо једȁн чȍвек пушљȉв, па нȉје смёо, да прошћȁваш, спорȁд сёбе да излȁзи сȁм, но свё га жёна износȉла. Једȁн пȗт такȏ излёго понадвȏ сас женȏм, па, сȁнћи, ȍће да се грȁади јунȁк. Кад дȏшȁо у обȏр, стȁде да вȉче: „О-о-о! мёсече, пȗтииче, штȍ је да се путȗје!“ — „С... к... на гомȉлу, се ёте га вȗк!“ рёкла му жёна, па потёгла на ȗзицу јёдну врёћу отȗт из крȁја. Дȍк се чȍвек обрнуо да поглёда тȁмо, а ȏна му ȓкнула јёдну мачȗгу зȁ врат. Чȍвек, сирȍма, кȁко вȉдо ћи се мȓда нёшто, ȓгне да бёга. Тамȁн да улёгне у кȗћу, мачȗга му се закȗчи на врȁта, те од стрȁа бȁтиса тȗнȁ.

Вучитрн.

Ȁга и сёиз

Пȉтȁо ȁга својёга сёиза: Зёбёш ли, бре рȁјо? — Јȍке! одговорȉјо сёиз. — А тȉ, ага, зёбёш ли? — Ја зёбём? — Па штȍ па, бре, ти гȏ, па не зёбёш, а ја обȗчён, па да зёбём? — Ȇ, па, ȁга, мёне ту дȏће стȗд, тȗ излёгне (показујући рупе на лактовима од копорана), а код тёбе, ȁга, тȁмо улёгне, па нёма кȗд да излёгне!

Вучитрн.

Пётȁо и буњȉште

Нȉје мȉровао једȁн пётȁо, па му рёкли: „Сёди мȗдро, се ȍће да те тёрау у сȉргȉн“. Пётȁо ги тȁд зȁпита: „Тȁмо, кȗд ће да ме нȍсу, ȉма ли ȈȈбре?“ — „Ȉма“, рёкоше му. — „Па за мёне је свеједно. Јȁ ћу и тȁмо да чепрљȁм“.

Вучитрн.

II

НАРОДНЕ ГУНЕ̂ТКЕ (ЗАГУНЕ̂ТКЕ)

1. Штȍ ми ти је штȏ: Двȁ се стȁрца прёко плȍта скȗбȗ (грёбени).
2. Ивȁн се вȍзи на дёвет лȍзи, сȁм се Бȏг чȗди кȁко се Ивȁн вȍзи на девет лȍзи (пȁук).
3. Црвёно, малёно, цȁра од кȍња скȉда (јȁгода).
4. Зȁкла бȉка на срёд јаранȉка, свё се срȉка, те да вȉди бȉка (гȍч).
5. Кȗчка лȁје у мелȁје, чȁк се чȗје у рушдȁје (тȓлица).
6. Пȗн вȉр жȗти прȁјци (гурȉћи).
7. Пȗна пајȁнта бёли пȉлићи (зȗби).

8. Свё гӧра пӧкисе, сӧл четӣри прӯта не покӣсоше (четӣри сӣсе у кравē).
9. Де црвēнко лежӣ, ту трāва не нӣче (ӧгањ).
10. Стō кāмила идӯ, једна пāде, све стō стāдоше (вратӣло).
11. Мāло грнēнце, слāтко варӣвце (лēшњик).
12. Шӯњ пӯњ йза врāте (мётла).

III

НАРОДНЕ ПЕСМЕ

Бројенӣце

Сēди Кāта на камēне,[1])
Те ми брӧји бројенӣце,
Еленӣце, плетанӣце.
— Кӯј си сӣн? — Миладӣн.
— Кукурēш. — Да пӯкнеш!

Вучитрн.

Бројенӣце

Јēдна дӧра, дōјдора,
Сāра вāра, сāра кӣта,
Кутушāн, кутушӣца,
Мётни пӯшке на полӣце,
Две кутӣје пазарӣје,
Мāмир, мāнастир,
Јēша, пāша,
Татарӣн, чāрк!

Вучитрн.

Песма шшо се набраја као нар. бројанице

— Ӧ, ти, врāна гологлāва,
Дē си кāпу загубӣла?
— Вӣше бāње, на догāњу.
— Шта чињāју догāњције?
— Ӧстро кӧпље кововāју.
— На кӧга ји одāју?
— На бēлога Рӯшманина.
— Куд се дēде Рӯшманин?
— Нӣс кр̄ваве дӧлине.

---

[1]) Акценат је обележен онако како је дотична особа изговарала набрајајући.

— Штȍ су кр̏ваве дȍлине?
— За̏кла бра̏тац сёстрицу.
— За̏што ју је закла̏о?
— За зелёну ја̏буку.
— Кӱд се дёде ја̏бука?
— Ӱзела ју бакушӣца.
— Кӱд се дёде бакӱшица?
— Ȍтиде пута̄њкêм.
— Кӱд се дёде пута̂њак?
— Зара̂сла га тра̏вица.
— Кӱд се дёде тра̏вица?
— Опа̏сла гу кра̏вица.
— Кӱд се дёде кра̏вица?
— Закла̏ла ју бакӱшица.

Вучитрн.

Кад се меће здра̏вица под рӱжицу да се види је ли болесник на чӣни нагазио или је болан ȍд Бога, у Пећи бабе говоре:

Ô, чӱјете л', дрӯге, лёпше од мёне,
Ја се ва̏ма мȍлим, пȍ Богу:
Ако си ста̂ра, бȍгом ма̂јко,
Ако си средалӣка, бȍгом сёстро,
Ако си мла̂да, бȍгом ћêрко,
Ако си мӱшко, бȍгом сӣне, —
Да слёгнете до мёне доле,
Да овӯ мȍју сиротӣњску вечёру повечёрате . . .

Ђурђевска

Ђӯрђево лёто, пролёто,
Ђӯрђево цвêће цвётало.
Ђӯрђа ми цвêће бера̂ше,
Ма̂јке г' у крӣло тура̂ше:
— Ни мȍја Ђӯрђа, ни цвêће!

Бабин Мост.

О Св. Тројици

Ој бȍре, бȍре, са̄бȍре,
Са̂борске ста̂ре планӣне!
Излёго гȍре на дёја,
Поглёда дȍле у сёло,
У сёло ȍро голêмо:

На та̑нац Пётар војвӧда,
До њёга Ми̑ља девӧјка.
Ми̑ља је Пётру зборӣла:
„Пӯштај ме, Пётре војвӧда,
„Да прӓтим сёстру на мёсто,
„Сёстра је бӧља од мёне,
„По бе̑ло ли̑це од мёне,
„По цр̑не ӧчи од мёне,
„По ка̑лем но̑с од мёне,
„По кутӣја ӯста од мёне.

Б. Моси.

Јорго̑ване, нӣско пӯшти гра̑ње

Јорго̑ване, нӣско пӯшти гра̑ње,
Да се пёњем на тво̑је висӣне,
Да ја глёдам дӧле у њимӣју;
У њимӣју свӣ јёсу ацӣје,
На ацӣје гӯње постӓљене;
Мӧје дра̑го фёрме̑н од кади̑фе.
Све ацӣје на нӧге сици̑мке,
Мӧје дра̑го чӣзме до колёна.

Прилуже.

Девӧјче и мӧмче

— Сӯнце ми се кра̑дом кра̑де, ӧће да за̑ђе.
Пи̑тајте то девӧјче, ӧће ли да по̑ђе?
— Жа̑ гу је стӓре ма̑јке, нёће па нёће,
Мӣло гу је мӣлно дра̑го, ӧће па ӧће.

Прилуже.

Кад је свадба

Ре̑дом, поре̑дом, јесе̑ње,
У ово̑м дво̑ру весе̑ље.
Да̑вно кӧло не игра̑,
Дӧшло је вре̑ме да игра̑,
Да игра̑ и да по̑је̑.

Пеће.

О̏дби се лӧза од гро̑јза

О̏дби се ло̑за од гро̑јза и наша Дра̑га од рӧда.
О̏на нёће, ӧна жӓли њо̑јзину ма̑јку:

Тȁмо кâжу бӧљу мâјку но ôвде.
Ȍна нêће, ӧна жȁли њôјзинога ӧца.
Тȁмо кâжу бӧљег ӧца но ôвде.

Пећ.

Кад се сватови разилазе

Кӱпус кӧзе попȁсоше,
А јарӣћи све главӣце.
Осукӯјте, сви звāнӣце,
Понȁјпрви, мӣли кӯме,
А нȁјпосле, стâри свȁте.

Пећ.

Београдски момци и девојке

Биӧград се од темёља крêће,
Од момâка и од девȍјака.
Ср̈ма мôмче а злâто девôјче,
Ср̈ма ȍће да се позлаћӱје,
Ср̈ма ӧће но злȁто ми нêће.

Бање.

Каравӣље

— Каравӣље, мӣле мôј, кâра ли те мâјка,
Ёј, ӧј, мӣле мôј, кâра ли те мâјка?
— Нӣт ме кâра, нӣт ме разговâра[1]),
Сȁл ме шȁље на Дӱнав, на вӧду,
А ја не знâм од кӱд Дӱнав течê.
— Дӱнав течê од Ȍрида грâда.
Срёд Ȍрида зелёна ливȁда,
У ливȁду крӱшка карабâнка,
А под крӱшку ȍро девӧјачко
И у ӧро цӣганка ориђâнка.
Она ȍће да се разудâје....

Ново Село Заимово.

Јордана девојка

Ȍро вӧди Јордȁна девôјка,
Ȍро вӧди, нёвесело ӧди.
— „Нёмој, ћêрко, Јӧрдана девôјко,
Дрӱги те те натпōјȁти,

---

[1]) После сваког стиха понавља се припев као горе.

Дрȕги те те надигра̏ти.
Свё је дрȕге надигра̏ле,
Свё је дрȕге натпоја̏ле.

Ново Село Заимово.

Чобанин и бȏр

Ој бȍре, бȍре, са̄бȍре,
Мно̄го сам тёбе шēта̏о,
З девȏјком ȏвце чȗва̏о.
Да̏нас ју ма̄јка не да̏де.
Ва̏здан сам бȍлан за њȏме.
Па поја̄вȉ ȏвце (ј)уз је̄лу.
(J)успē се је̄ле на гра̄ње,
Па поглёда дȍле (ј)у сёло,
(J)у сёло ȍро голёмо,
(J)у ȍро мȍја девȏјка,
Мȍју ми ȉгру игра̂ше,
Мȍју ми пёсму пёва̂ше.

Бугариће.

Дамњанова љуба

Вȉше сёла зелёна лива̏да
(J)у (на) лива̏ду сȉтно ȍро ȉгра,
Ej у ȍро Дамњанȏва љȗба.
С висȉном је ȍро надма̄шȉла,
С лепȍтом је ȍро зачинȉла.
Полетёло пȉле ла̏ставица,
Па долёте пȉле ла̏ставица:
„Игра̂j, ȍро, не глёдај на мёне,
„Нē̂сам дȍшла ȍро да уста̏вим,
„Но сам дȍшла девȏјке да ка̄жем
„Што ме ма̄јка на далёко да̂ла,
„На далёко пёт кона̏ка ȍда".

Бање.

Опет к мёне дȏђи

Ȉгра кȍло на лива̏ду, на зелёну тра̄ву,
Отуд ȉде мла̂до мȏмче, на кȍња зелёна.
Ја бē̂ блȉзо, покра̂j ма̄јке, не смёдо се ȍзват.
Једнȏм ка̂(х)ну, дрȕгом да̂(х)ну, у тȏ му се ȍзва,
Па му да̏до шēћер шēрбет у зла̂тној маштра̏пи:
„Вȍљ ти пȉти, вȍљ не пȉти, твȏја нēћу бȉти,
„Дȕга Бȍсна и ширȍка, тра̄жи дра̄гу за̂ се...
„Ал ти на̂ћи, ал не на̂ћи, ȍпет к мёни дȏђи!"

Пећ.

Тёбе узêс нêћу

— Што ме глёдаш сас брêга, девôјко?
Ожёњен сам, тебе ўзес нêћу.
— Прöшена сам, ни јâ тёбе нêћу.
Но те пи̂там, прäво да ми кâжеш:
Чи̏м, дели̏ја, сöколове рâниш?
— Свöје ли̂це квâрим, сöколове рâним.
— Чи̏м, дели̏ја, сöколове пöјиш?
—Свöје сўзе рöним, сöколове појим.

Расник.

Девôјка и ўкован дели̏ја

Привезе се на море ђеми̏ја,
У ђеми̏ју ўкован дели̏ја,
Глёдала га из брêга девôјка.
— Што ме глёдаш, из брêга ђевôјко?
Жёњен јёсам, узêти те нêћу.
— Ўдата сам ни узи̏мати те нêћу.
Сал те глёдам нёшто да те пи̂там:
Чи̂м ти рâниш твöје сöколове?
— Öриз вâрим, сöколове рâним,
Кöсу рёжем, сöколове вêжем,
Сўзе рöним, сöколове пöјим[1])

На сабору у манастиру Девичу.

Укрäло мôмче цўри чёвре

Йзвир вöда изви̏рала, кај, кај, жалосна изви̏рала, вâј!
Ту ми цўра чёвре прâла,
Дё је прâла, ту зäспала.
Дôђе мôмче, па ўкраде цўри чêвре.
— Ни̏је мёне чевре жäо,
Но је мёне због јурнёка[2]).

Пећ.

---

[1]) Иза свакога стиха долази припев:
Чўјеш ли, ди̏лбер, вај, бри̏го мöја
и понови се половина претходног стиха. Очевидно песма је дошла од некуд са запада у Метохију, где се не употребљава узвик *вај*, те се врло често у овом припеву чује место *вај, бриго моја* и *вäбрико мöја!*

[2]) После сваког стиха долази онај припев као код првог.

Мара и стар делија

Тёкла вöда текелӣја,
Бӓрица, бӓричица.
Тӯ ми рӑсло слӓтко дрво,
Смöквица, смöквичица.
И сеђӑше лēпа Мӑра,
Мӓрица, Мӓричица.
Отӯт идȇ стӓр делӣја,
На кӧња, на коњӣну.
— Бӧг помӑга, лēпа Мӑро,
Мӓрице, Мӓричице!
Пӣје ли се лӑдна вöда,
Барӣца, бӓричица,
Грӣзȇ ли се слӓтко дрво,
Смöквица, смöквичица,
Љӯби ли се лēпа Мӑра,
Мӓрица, Мӓричица?
— Ајдȇ тӓмо, стӑр делӣја,
Нӓ коња, на коњӣну!
Нё пије се студȇн-вöда,
Бӓрица, бӓричица,
Нӣт се грӣзȇ слӓтко дрво,
Смöквица, смӧквичица,
Нӣт се љӯби лēпа Мӑра,
Мӓрица, Мӓричица.
Отӯд идȇ млӑд делӣја,
На ӓта, на атлӑра:
— Бӧг помӑга, лēпа Мӑро,
Мӓрице, Мӓричице,
Пӣје ли се лӑдна вöда,
Бӓрица, бӓричица,
Грӣзȇ ли се слӓтко дрво,
Смӧквица, смöквичица,
Љӯби ли се лēпа Мӑра,
Мӓрица, Мӓричица?
— Ô, Бӧга ми, млӑд делӣја,
На ӓта, на атлӑра,
И пије се бӣстра вöда,
Бӓрица, бӓричица,

И грӣзе̄ се сла̏тко дрво,
Смо̏квица, смо̏квичица,
И љу̏би се ле̄па Ма̄ра,
Ма̏рица, Ма̏ричица.

Бање.

Ја̏д и мера̄к

Ја проше̄та до̏ле, го̏ре,
Све̄ од ја̏да и мера̄ка,
Не̄ би л' ви̏део дра̄гу.
Мо̏ја дра̄га, о̏на са̄ма
Под ру̏жицу спа̄ва.
Сас пе̄нцера зо̏ве ју ма̄јка:
— О̏ди ова̏мо, ће̄рко.
— Ста̏ни, ма̏мо, ста̏ни ја̏дна,
При̏чекај ме ма̏ло.
Зна̄ш ли, ма̄јко, зна̄ш ли ја̏дна,
Кад си бӣла мла̄да?
И̏грала си, пе̏вала си,
Док прёмами ба̄ба.
Љу̏би̏ла си, ми̏ла ма̄мо,
Четвори̏цу мла̄да:
Два̄ жёњена, а два̄ нежёњена.
Да си, ма̄јко, студе̏н ка̏мен,
Ти би се разби̏ла;
Да си, мајко, шефтели̏ја,
Ти би опа̏днула;
Да си, ма̄мо, сӳо дрвце,
Пӳкло би ти срце.

Пећ.

Јован бећар и девојке

Ма̄јка ка̄ра Јова̏на бећа̄ра:
— Бо̏г т' уби̏јо, Јова̏не бећа̄ре,
Што и̏маде, девојкама да̏де,
Што го̏д сте̏че, девојкама ре̏че!
— Ни̏сам, ма̄јко, ни̏шта њи̏ма да̏о:
Ли̏тру зла̄та, и̏љаду ду̏ката,
Два̄ јелёка, о̏ба у шири̏те,
Два̄ ђе̄рда̏на, о̏ба ӳкована.

Бање.

Стаpо и младо момче и девојка

Пӧшла девӧјка низ пӧље,
Да берӗ трње глӧгово,
Да стӣре мёке крёвете,
Да вӧди стâро да лёгне.
Стâроме кӧсти грāӧре
Кај онӗ стâре плотӣне.
Пӧшла девӧјка низ пӧље,
Да берӗ цвӗће мâвено,
Да вӧди млâдо да лёгне.
Млâдоме дӯша мирӣше
Кај онӧ цвӗће мâвено.

Бање.

Мâјчина Рӯжа и цāр

Девӧјке ми са вёчера прёле.
Мâјчина Рӯжа нāјбоља.
Чӯла се фâла до цāра.
Прāти ју цāре повёсмо:
„Грâди ми, Рӯжо, дāрове,
„Ако ти мâло претёкнӗ,
„Огрâди сёбе кошӯљу!“
Рӯжа се јāду дӧсети.
Прāтила цāру вретёно:
„Грâди ми, цāре, рâзбоје,
„Ако ти мâло претёкне,
„Огрâди сёбе ӧдаје!“.

Бање.

Јесӗнке девӧјке мӧмце пробӣрāле

Штӧ је лӗпо низ пӧље поглёдат,
Јӧш су лӗпче јесӗнке девӧјке.
Нёк су лӗпе, нӧ су враголёсте,
Ӧд врагӧста мӧмце пробӣрāле:
„За двâ плâва пāру нё би дâла,
„За једнӧга црномāњастога
„Јâ би дâла по бāбӧва мâла[1])
„И јӧш прӣда ђӗрдāн од иљāде.

---

[1]) У другој једној варијанти: „Што б' имāла до дӯше би дâла“.

„Штȏ има вёђе кај морȃвске мёђе,
„Трёпавица вȃрош Подгȏрица,
„Црн му пёрчȋн бȉјо врȃт покрȉјо,
„Кȃј да му је гȃрван долётијо.
„Бȉјо тёрлек вёђу му покрȉјо,
„Кȃј да му је лȃбуд долётијо,
„Кȍј ми нȍси ћёсе на кȕкове,
„И шарёне пȕшке на рамёна!“

Ново Село код Пећи.

Три девȏјке дрȕмом шётȁле

Три девȏјке дрȕмом шётȁле,
Од јȕче до јȕче,
Да ти кȗпим папȕче,
Малёне, шарёне,
Сёди код мёне[1])
Чȕдо, мȏре, штȏ не збȏре!
Најстарȉја говорȉла:
„Јȃ нёћу, не мȏгу,
„Нёте ми се на нȏгу“.
Јȃ најсрёдња говорȉла:
„Ни јȃ нёћу, не мȏгу,
„Нёте ми се на нȍгу“.
Најмлȃђа је говорȉла:
„Јȃ ȍћу, јȃ мȍгу,
„Ȍте ми се на нȏгу“.

Бање.

Бȏја крȃј сȋња мȍра

Зȃспала Бȏја крај сȋња мȍра,
Ој мȉле, лȋле, крај сȋња мȍра!
Мȃјка ју бȕди, љȋце ју љȕби[1])
Ȍтац ју бȕди, љȋце ју љȕби,
Брȃтац ју бȕди, љȋце ју љȕби.

Пећ.

Јесенȉја и мȃјстори

Залȕд мȃјке што ȉма Јесенȉју,
Кȃд ју не смȇ на вȍду да прȃти.

[1]) Иза савког стиха понавља се горњи припев.

Јёдно јӱтро ма̂јка йспрати гу.
Пла̂дне прôђе, Јесенйја још не дôђе.
Ићиндйја, тад ми стйже Јесенйја.
— Жйв ти ми̂, жйв ти ми̂, вйде ли нёкога?
— Жи̂ ми ви̂, жи̂ ми ви̂, не вйдо нйкога,
Сӧл ја вйдо пешестйну ма̂јстора.
— Жйв ти ми̂, жйв ти ми̂, ка̏ко рӱо има̏доше?
— Жи̂ ми ви̂, жй ми ви̂:
На Јова̏на зелёна дола̏ма,
На Стоја̏на свилёна мара̏ма,
На Дамња̏на, ни па̏ра тамња̏на,
А Илйја приљӱта ракйја,
На Бла̏гоја бӱрмали пр̏стен,
На Милêнка ка̏лпак и челêнка,
Па се шêта дрӱмем и ширйном:
„Срёћо моја, срёте ме девôјка!
„На гла̂ву гу ка̏па сас дука̏те,
„Под гр̏ло гу кӧвано ђерда̂нче,
„На рӱке гу бêле пеленѕ̏ьке,
„На сна̂гу гу ширӧко фьста̂нче,
„На нӧге гу памӱкли чара̏пе“.
Прилуже.

Двê другарйце

— Ој Жива̏на, жйф ти бра̏т,
Навêзи ми мишеба̏к,
Ја ћу тёбе нёшто да̏т:
Жӱту дӱњу и дука̏т.
Ти̂ ћеш дӱњу мириса̏т,
Ја ћу тёбе целӣва̏т!
Вучитрн.

Мајка ћерку учи

— Ô, девôјко, сни̂ваш ли ме нӧћом?
Ка̏д ме сни̂ваш, казӱјеш ли ма̂јке?
Ка̏д казӱјеш, шта̏ ти ма̂јка вели̂?
— Ма̂јка ка̂же: „пољӱби га, ћêрко!
Ка̏д сам би̂ла ја дӧба твојêга,
Четйри сам јара̂на љӯбйла,

Два̑ жёњена и два̑ нежёњена,
Те жёњени жёне попӯшћа̏ше,
Нёжењени, жёнит се не кте̏ше!

Бање.

Ма̑јка је̏дну и̏ма

Мёне ма̑јка је̏дну и̏ма, па и̏ма,
Па ме да̑је̏ за Илӣју, делӣју.
А ја не̏ћу за Илӣју, делӣју,
Но ја о̏ћу за Јова̑на, драга̑на.
У Илӣје тӯђа ма̑јка, ма̑ћеа,
Па ме пра̑ћа у неде̏љу на жњётву.
Не пӣта ме: „ёл си гла̑дна, ёл же̏дна?“
Но ми вели̏: „колӣко си сно̏па пожњёла?“
А ја ја̏дна по̏ла да̑на: пет сно̏па.

Пећ.

Шта на̑ђемо да де̏лимо

О, дово̏јко, дӯшо мо̏ја,
Де ја с то̏бом сӣноћ сто̏ја,
Ту м’ о̏стаде са̏бља мо̏ја,
Са̏бља мо̏ја и мара̑ма,
У мара̑ме огледа̑ло.
А̏јде, дӯшо, да тра̑жимо,
Што на̑ђемо да де̏лимо:
Мёне са̏бљу и мара̑му,
Тёбе, дӯшо, огледа̑ло.

Бање.

По̏шла Румёна

По̏шла Румёна ра̑но на во̏ду,
Ра̑но на во̏ду, на но̏ву чёшму,
На но̏ву чёшму, сас но̏ве ве̏дре,
Сас но̏ве вёдре во̏ду да зӣма,
Во̏ду да зӣма, лӣце да мӣје.

На сабору у манастиру Девичу.

Кле̏тва Дрено̏вке дево̏јке

Ку̏па̑ла се Дрено̏вка дево̏јка
На студёну, на Дрено̏ву во̏ду.
Прӣкраде се мла̑ди чоба̑нине,

Те ўкраде фёса и кошўљу.
Љўто кунё Дренôвка девôјка:
„Ô, да бôг да, млâди чобâнине!
„Мöја кöса конôпац ти бîла,
„Мöје грло вёшало ти бîло,
„Мöја нёдра тамнйца ти бîла,
„Мöја дўша ракйја ти бîла,
„Мöје лйце погâча ти бîла,
„Мöји прсти цигâра ти бîла“.

Бање.

Три златна рога јелена

Пöдрани рâно Борâна,
Кроз Мисîр гöру зелёну,
На бйстру вöду студёну.
Дöбра ју срёћа сусрёла:
Трй злâтна рöга јелёна.
Пöдвиче брâта Стојâна:
— Овâмо, брâле Стојâне,
И ўзми пўшке прйзренске,
Повёди рте лôвцйје.
— Не âрим брâту Стојâну,
Нйт âрим Пётру лôвцйје.
Јâ ћу се вöде напйти,
Мöје ћу рâне умйти;
Јâ ћу се трâве напâсти,
Мöје ћу рâне зарâсти.

Бање.

Радивоје Војводић и девојке

— Рâдивоје Вöјводићу, штö ти љўба нёвесела?
— Шёр ју знâо, ја ју нё знао!
Сйноћ с вôјске сам дошâо.
Рâно пôћö, доцкâн дôћö,
Срётоше ме три девôјке,
Дâр м' искâше, ја ји дâдо:
Двêма дâдо по марâму,
Бêле Јēлē огледâло,
Да се Јēлче оглеђўје,
Да се Јēлче намешћўје,
Да ме чёшће помењўје,
Да ју срце уздањўје!

Бање.

Девȏјке се бȁњају

— Што Бојȁна мȗтна тёче:
Дȁ л' војнȋци коње пое,
Дȁ л' пешȃци брȏд бродȕју?
— Нȉт коњȋци кȍње пȍје,
Нȉт пешȃци брȏд бродȕју,
Но се бȁњу две девȏјке,
Двȇ девȏјке, две сёстрице:
Оливёра и Тȏдора.
Оливёра преплȉвала,
Тȏдора се удȁвȉла.
Тȏдора је говорȉла:
„Оливёра, сёстро мȍја,
„Амȁнет ти рȕо мȍје,
„Да ти кȃжеш мȃјке мȍје:
„„Тȏдора се удȁвȉла,
„„Бȉстра вода, мȉлно дрȃго,
„„А брёгови, а дȏмови,
„„А сомȍви, сви свекрȍви,
„„А смокови, дȇверови,
„„Шȁвар трȃва, мȉлна зȃва,
„„Ракȉтица, јȅтрвица,
„„Цȓна кȓља, мил' свекȓва!""

Прилуже.

Мȏмче и Јеглȉка девȏјка

Вȁрај, Јеглȉко, вȁрај, девȏјко!
— Штȍ ме је мȉло у вȃс да дȏђем!
— Ȁко те мȉло, ти што не дȏђеш?
— Трȋ пут ти дȏђо, тёбе не нȃђо,
Сȍл штȍ ти нȃђо пȗсту постёљу,
На постёљу бȇла марȁма,
А на марȁму бȇла погȁча,
На погȁчу кȉта босȋљка,
На босȋљак румёна јȁбука.
Јȁбуку грȋзем, на тёбе мȉслим,
Кȉту мирȉшем, за теб' уздȉшем!

Бабин Мосш.

Севдалȋнка девȏјка

Севдалȋнка, нȁјбоља девȏјка,
Ти се фȃлиш да се не превȁриш.

Кад ја до̄ђо̄ тёбе те прева̄ри.
Да̄ сам би̏јо чёсће доодѝјо,
Чёсће би ти мѝлос доносѝјо:
С мо̂ра смо̄кве, с Мо̂јстира шећёра,
С̏а Ипека сја̂јна огледа̄ла,
Са ча̄ршѝје шарёне ша̄мѝје,
Са Паза̂ра Нӧва ниша̄дара.

Бање.

Кад се се̂но бере̂

— Пошêтај, Малёна,
Се̂но да бере̂мо
Повр̏, по планѝне.
Ѝзеде гу змѝја,
За деснѝцу ру̂ку.
За̄кука Малёна.
— Шта тѝ је, Малёна?
На̂ће ма̂јка ле̂ка:
Од кошу̏те мле̂ка,
Од ја̄годе цве̂та.
Од ја̄буке ре̂са.

Прилуже.

То исто, мало друкчије

— Прошêтај, Малêна
Повр̏, по планѝне,
Се̂но да бере̂мо,
Се̂но још зелёно.
— Не мӧгу ти, ма̂јко,
Пёчила ме гу̂ја
За деснѝцу ру̂ку,
За лêвѝцу нӧгу.
— Не бо̂ј се, Малêна,
На̂ће ма̂јка ле̂ка,
Од кошу̏те мле̂ка,
Од ја̄буке ре̂ска.

Н. С. Мацунско.

Гора божурова

Што мирѝше гора божурӧва
На грања̄то, на кићёно зла̂то,
Гӧра божурӧва,

Од мерйса нйко прôт не мöже,
На грањāто, на кићёно злāто,
Гöро божурöва,
Сāл прођôше кйћени свāтови,
На грањāто, на кићёно злāто,
Горо божурöва!

Расник.

Êjo, сêjo

Ја посёја, êjo, ја посёја, сêjo, то бôрје зелёно,
Ej, йње (сйње), то бôрје зелёно![1])
Ја имāдо, êjo, ја имāдо, сêjo, пёт стöтин овāца,
То не бёше, êjo, то не бёше, сеjo, пет стöтин овāца,
Но то бёше, êjo, но то бёше, сêjo, пёт стöтин дўката,
Сви сељāни, êjo, сви сељāни сêjo, мене омрзоше.
Ја угрāби, êjo, ја угрāби, сêjo, (j)у сёло девôјку,
Сви сељāни, êjo, сви сељāни, сêjo, мене омрзоше,
Ја имāдо, êjo, ја имāдо, сêjo, пёт стöтин дўката.
Пйсāше ме, êjo, пйсāше ме, сêjo, (j)ў војску да йдем.
Пйсāше ме, êjo, пйсāшê ме, сêjo, три гöдине дāна,
Ја не сёдо, êjo, ја не сёдо, сêjo, ни четйри дāна.

На сабору у манасширу Девичу.

Канфино момче

Кāнфйно мôмче врло јордамџйја,
Кāнфйно мôмче врло пантаџйја,
Кāнфйно мôмче врло пијāница.
Кāнфйн ми свёкар крйве нöге йма,
Кāнфйна свекрза, тйпаво кожўшче.
— Мöри дāде, дāде, зāшто ме дāде?

Вучшири.

Три бећāра

Отўд идў до трй бећāра,
Прāво идў, мāјко, кā Бāњске цркве.
Ў руке ји, мāјко, бёли дулбйни,
А у другу рўку, шйше мастйка,
Па стāдоше, мāјко, девôјке мāмит.
Разāпели, мāјко, до двā чāдара.

---

[1]) После сваког стиха понавља се овај припев.

Пр̈ви бе̑ше, ма̄јко, Ко̑ста Белӣца,
Дру̏ги бе̑ше, ма̄јко, Јо̑сиф Трӣфунов,
Тре̑ћи бе̑ше Се̑нта, мо̑мче тргове̑.

Вучитрн.

Из ба̑ње иде

Из ба̑ње ӣде мла̑да Данӣца,
Избе̄лӣла се, наместӣла се.
Обу̏кла је до три фуста̑на:
Пр̈ви цр̑н до цр̑не цӣпела,
Дру̏ги зеле̑н до зелёне тра̑ве,
Трёћи ма̑ви, што бе̑ћа̄ре ма̑ми.
Према̄мӣла четӣри бе̑ћа̄ра,
Два жёњета, а два̑ нежёњета.
Ожёњети жёне распуштӣли,
Нежёњети па̏мет померӣли.

Вучитрн.

Сто момака двеста девојака

Цр̈на зёмљо и зелёна тра̑во,
Штӧ ме нёси ода̑вно покрӣла,
Да не глёдам ја̏де по сока̑це:
Сто мӧмака, двёста девӧјака.
Сва̏ки мӧмак по две̑ цу̏ре љу̏би,
А ја ја̏дан ни јёдну не љу̏бим.

Вучитрн.

На шебе ми мерак оста

На тёбе ми мера̑к ӧста,
А за твӧје бе̑ло лӣце,
Ва̏ћају ме трӣ грознӣце;
А за твӧје цр̈не о̏чи,
Штӧ ме бу̏ду у по̄но̑ћи;
А за твӧје бе̑ле ру̏ке,
Ва̏ћау ме трӣста мӱке.
Ӱзни ливо̑р те убӣ ме,
Кр̈вцу ћу ти ала̄лӣти.

Вучитрн.

Што је милост кратка?

Оj девӧјко, ду̏шо мӧја,
Штӧ је на̏ша мӣлос кра̑тка?

За гӧдину и два̄ да̂на
Шӗта̏о сам цêлу Бӧсну,
Вӣдео сам сва̏шта дӧста.

Митровица.

Смиљ и бећари

Мо̏ре Ко̂сто, Костадӣне,
Јёси л' бӣјо у планӣне?
— Бӣјо, бӣјо, са̏д доша̂о.
— Јё л' је нӣкао смӣљ по гӧре?
— Нӣко, нӣко, тёке рêтко,
За да̂н, за два̂ кӣту сабра̏.
И та кӣта одгова̂ра:
„Нё ме да̂јте удовӣцам,
„Удовӣце ло̏ше нӧсе,
„Ва̏здан да̂на у нёдрима,
„А у вёче у душёку,
„А у јӱтру ӣспод но̄га̂.
„Нӧ ме да̂јте бећа̄рӣма,
„Бећа̂ри ме дӧбро нӧсу:
„Ва̏здан да̂на у рука̏ма,
„А ӱ вече, у нёдрима,
„А ӱ јутро у ба̄рда̏ку".

Митровица.

Киша врне

Кӣша вр̏не, тра̂ва ра̄стê, го̏ра зелени̂.
Сва̏ се го̏ра залӣстала, а ја̏ нêм с ки̂м.

Вучитрн.

Драго

— О̏ј пӱтниче, на̄мётниче[1]), виде ли ми дра̂го?
— И да би га ба̏ш вӣдела, пӧзнала га нё би.
— На њёга је мо̂р дола̏ма, мёром до земљê,
На њёга је тӱнус фёса од три̂ дӱката,
У њёга сӱ сја̂јне чӣзме од пêт дӱката,
Под њёга је зла̂тна тӱра, ца̂рска ја̄зӣја.

Гоібуља.

---

[1]) Народу у овом крају очевидно није позната реч *намерник*, па је заменио речју *наметник* која се чује, не обзирући се што јој овде нема места.

Вета у митрополији

Ура̏нила Вêта у митрополи̏ју.
У митрополи̏ју два̄на̏јс општина̂ра,
Два̄на̏јс општина̂ра, трӣна̏јести прôта.
У̏пита гу прôта: „што̏ си до̏шла, Вêто?“
— Ја̂ сам до̏шла, прôто, су̂дом да се су̂дим,
Су̂дом да се су̂дим, Ђôрђа да осу̂дим.
— Ка̏д си ме не хтёла, што̏ си ме узёла?
— Ја̂ сам би̂ла, прôто, лу̂да аџами̏ја,
Лу̂да аџами̏ја од два̄на̏јес го̏дина,
У два̄на̏јес го̏дина, трӣна̏јесто лёто.

Вучитрн.

Вета, Митра и Роса

Што та̂ј сока̂к на кара̂нфил мири̏ше?
У та̂ј сока̂к три̂ девôјке шêтау:
Пр̏ва бёше дӣлбêр Вêта девôјка,
Дру̏га бёше дӣлбêр Ми̏тра девôјка,
Трёће бêше гôнџе Рôса.
Оту̏д идê Стёфан мо̏мче, тргôвче,
Да уло̏ви дӣлбêр Вêту, девôјку;
Оту̏д идê Три̏фун мôмче, тргôвче,
Да уло̏ви дӣлбêр Ми̏тру девôјку;
Оту̏д идê Ми̂ра мôмче, тргôвче,
Да уло̏ви гôнџе Рôсу, девôјку.

Вучитрн.

Илијана и јоргован

Ра̏зграња се гра̂ња јоргова̂на,
Под њôм седи̂ дӣлбêр Илија̏на,
У кри̂ло ју ђêрђеф од мерџа̂на,
У ђêрђефу сара̏јевско пла̂тно,
У то пла̂тно и̏гла од биљу̂ра,
У ту и̏глу свакаја̂ка сви̂ла,
Пона̏јвеће сви̂ла ђувезли̏ја.

Вучитрн.

Јован камен баца

О ја̏буко, зелени̏ко,
Што̏ си тако̂ рôд роди̏ла:
На двê гра̂ње свё ја̏буке,

А на трёћу сокôл?
Па он глёда тȁмо дȍле,
Тамо доле нӣз то пȍље,
Де момчадӣја кȁмен бȃцу,
Ко нȁјвише, ко најнӣже,
Понȁјвише млȃди Јовȃн:
На Јовȁна мôр долȁма,
На долȁму ȃл фēрмёна.
На фēрмёну ср̏ма пӯца,
Девôјкама ср̏це пӯца.

Вучишрн.

Женӣдба Попȍвић Стојȁна

Вȃла Бȍгу, вȃла једӣноме,
Кад се жёни Попȍвић Стојȁне,
На далёко цӯру испросӣјо,
У Будӣма грȃда бӣјелога,
У онȍга крȃља Латӣнина,
По ӣмену Рӯжицу девôјку.
Говорӣјо, па је запросӣјо,
Три тȍвара блȃга потрошӣјо,
Нӣје дрӯга, но све рӯжва[1]) жӯта.
Пр̏стен дȁо, вȃде одвојӣо,
Одвојӣо за петнȁјес дȃнȃ:
„Дȍкле ӣдем двôру бӣјеломе,
„Дȍкле ӣдем и јȍпет се врȃтим,
„Док сакӯпим кӣћене свȁтове“.
За њӣм крȃље лȁфа заступӯје:
„Чӯ л' ме, зёте, Попȍвић Стојȁне,
„Што ће тёбе дёда наӯчӣти,
„Ȍћеш твôга дёду послӯшати:
„Немôј звȁти свȁтове сељȃце,
„На ракӣју љӯте пијȁнице,
„А на пӯшку тёшке калкаџӣје[2]),
„Ȍте тёбе замётнути кȃвгу,
„Ти одȃвде не мȍш изнêс глȃву,
„А кȁмо ли Рӯжицу девôјку.
„Но ти зȍви свȁтове шерлӣје,

---

[1]) место *рушпа.*

[2]) вероватно место *каљгаџије.*

„Шта̏ кӯј нӧси зелёну доля̏му,
„На доля̏му свилёне џепӧве,
„У џепӧве свё жӯте дука̏те,
„Да дарӯју Рӯжицу девӧјку“.
То је Стӧјан з’ йстина прймӣјо,
Па окрёну и Бӧга помёну,
Да он йде бијёломе двӧру.
Да̑н по да̑ну, кӧнак по кона̏ку.
Но да вӣдиш девӧјачку ма̑јку.
Сӣтну јесте кньйгу накӣтила:
„Чӯ л’ ме, зёте, Попӧвић Стоја̏не:
„Немӧј зва̏ти сва̏тове шерлӣје,
„Но ти зӧви сва̏тове сељя̏не,
„Од кра̄ља̏ ти тёбе прије̄ва̏ра.
„Мло̄ге јёсте кра̑ље погубӣјо
„И тёбе ће мла̑да погубӣти“.
Сӣтну кньйгу кад је накӣтила,
Кньйже (!) ӧде, ла̏ка наодӣла,
Сӣтну му је кньйгу попрӯжила.
Прива̏тијо, кньйже оде.
Он ми йде Попӧвом Стоја̏ну,
Он престӣже Попӧва Стоја̏на,
Сӣтну му је кньйгу попрӯжијо.
Дова̏тијо Попӧвић Стоја̏не,
Дова̏тијо у дӣјесну рӯку,
Па ју тӯри на дё̑сно колёно.
Прёгледа ју Попӧвић Стоја̏не.
Што̏ му сӣтна кньйга казова̏ла,
То̏ је Стӧјан з’ йстино прймӣјо.
Пра̏во иде Сто̑јна Београ̏да.
Далёко га ма̑јка углёдала
И прёд њӣм је била ишёта̏ла,
Шӣри ша̏ке, у лӣце га љӯби:
— „Чӯ л’ ме, сӣне, Попӧвић Стоја̏не.
„Ал тӣ тра̑жи од кра̑ља девӧјку?“
— „Баш ја тра̄жи од кра̑ља девӧјку.
„И мёне ми кра̑ље поклонӣјо.
„Тек сам мло̄го бла̑га потрошӣјо,
„Потрошӣјо три това̏ра бла̑га,
„Није друга, но све рӯжва жӯта.
„Пр̈стен сам да̏о и ва̏де сам одвојӣо,

„Одвојйо за петнáјес дáна“.
Па искóчи на бедёљ[1]) на кýле,
Те довáти кйћену здрáвицу,
Па ми зáђе свýде по крајйне,
По крајйне, свýде по Сибйне.
Па дозйвље кйћене свáтове:
Стáра свáта стáрца Јýг Богдáна,
Мйлна кýма светóга Јовáна(!),
Бајрактáра Рéљу од Пазáра,
А војвóду Мйлоша Долйну,
А чáуша Топлйцу Милáна,
Прйста[2]) сёбе Бáновић Секýла,
Мйл дéвера Крáљевићи Мáрка,
Саш његóва мйлнога сёстрића,
По ймену лýда Вукашйна.
Сабрáше се кйћени свáтови,
Окрёнýше, Бóга помёнýше.
Дáн по дáну, кóнак по конáку,
Дóк отóше у Будйма грáда,
У онóга крáља Латйнина.
Дóбро ји је крáље дочёкао:
За готóве сóвре засёдоше,
Пйше вйно и ракйју.
Вáде дóђе дóму да се пóђе.
Тáд говóри Попóвић Стојáне:
— „Áјде, крáље, извёди девójку,
„Вáде дóђе да се дóма пóђе“.
— „Стан полако, Попóвић Стојáне,
„Òте дёца йгру да играју.
„Áјде острéли кроз прстен јáбуку,
„Јёли нáђи за тёбе одмёнка“.
Кáд то зáчу Попóвић Стојáне,
Он пógледа стáра Јýг Богдáна,
Бóгдан глёда Свётога Јовáна,
Јóван глёда крáљёвога Мáрка,
Мáрко глёда Рéљу од Пазáра,
Рéља глёда Мйлоша Долйну.
Сйпи Мйлош од зёмље на нóгá,

---

[1]) место *бедем*.

[2]) место *присшав*, слуга.

Те дова̏ти пӱшку прёко срēдê,
Пӱшку кӱми, а таба̏не љӱби:
„Немôј мёне ва̏тром прева̏рити,
„За̏ око те ни пӣта̏ти нêћу“.
Зёмљи па̏де, пӱшки ӧгањ да̏де.
Он престрêљи кроз пр̏стен ја̏буку.
Та̏д говӧри Попӧвић Стоја̏не:
— „А̏јде, кра̂ље, извёди девôјку“.
— „Ста̏н пола̏ко, Попӧвић Стоја̏не,
„Ӧте дёца ӥгру да игра̂у.
„А̏јде рӥпни до трӣ кӧња рêдом,
„Ја̏ л' ти на̂ђи за сёбе одмêнка“.
Кад тô за̏чу Попӧвић Стоја̏не,
Стоја̂н глёда ста̂ра Јӱг Богда̂на,
Бӧгдан глёда Рêљу од Паза̂ра,
Sӥпи Рêља од зёмље на нӧге,
Те прерӥпи до три кӧња рêдом,
Још трӣ кӧпља рӥпну на висӥну,
А четӥри на ширӧко пӧље.
Кад то вӥде кра̂ље Латӥнине:
„А̏јде кӱј је дêвер уз девôјку,
„Да он ӥде шарёне ода̏је,
„Да уда̏ри пр̏стен на девôјку“.
Ка̏д то за̏чу Кра̄љёвићи Ма̂рко,
Ма̂рко пра̏ћа својêга сёстрића,
По ӥману лӱда Вукашӥна.
Но да вӥдиш лӱда Вукашӥна,
Он се ба̂ци вра̂нцу на ра̏мена,
Па отӥде шарёне ода̏је.
На ода̏је вра̂та затвӧрена,
На вра̄тӥма до дёвет ката̂нца,
А десêто бра̏ва од челӥка.
Он не мӧже да разбӥје вра̂та,
Па се на̏траг дêте повра̄тӥло.
Свôме да̄јê рêч казова̏ло.
Кад то за̏чу Кра̄љёвићи Ма̂рко,
Sӥпи Ма̂рко од зёмље на нӧге,
Па се ба̂ци ша̂рцу на рамёна,
Дêсном рӱком држӣ топузӥну,
А гр̏дно је ша̂рца наљӯтӥо,
До кӧлени у зёмљу пропа̏да.

Док отйде шарёне одâје,
Од ӯстйју уфâтила мâгла,
Од јунâка, каже, сёва мӯња.
Док отйде шарёне одâје,
На одâје врâта затвӧрена.
Он удâри чйзмом и ножйном,
Не могâше да отвӧри врâта.
А ӯдари тёшком топузйном,
На три стрâне врâта саломйјо.
Улâзијо у шарёне одâје,
У одâју трй лёпе девӧјке,
Јёдне слйке а дрӯге прйлйке,
Јёдно рӯо, а дрӯго је тёло.
Он не мӧже да познâ Рӯжицу девӧјку,
Но се Мâрко јâду досећӯје,
Те извâди вёзёну шâмйју,
Па ју прӧстре по цр̂не земљйце:
„Чӯ л' ме, снâо, Рӯжице девӧјко,
„Приклӧни се до цр̂не земљйце,
„Те покӯпи бӯрмали прстёње.
„Нёћеш ли се мёне приклӧнити
„Рӯсну ћу ти глâву прекйнути".
Прйклони се до цр̂не земљйце,
Те пӧкупи бӯрму и прстёње.
Ӧна дâде Крâљевићу Мâрку.
Мâрко ӯзе бӯрму и прстёње.
Он ӯдари прсте-и- а девӧјку.
Довâтијо за десницу рӯку.
Извёде ју из шарёне одâје.
Кад то вйде крâље Латйнине,
Стâде крâље даровâт свâтове:
Стâром свâту злâћену кошӯљу.
Нйт је ткâна, нйти је прёдена,
Од сâмога злâта салйвена,
Бâш вељâше трй цâрева грâда.
Бајрактâру од злâта бâјрака,
Бâш вељâше двâ цâрева грâда.
Мйлном кӯму од злâта синйју,
По сенйје змйје преплетёне,
А на срёде глâве састâљене,
Мёђу њйма âлен драги кâмен,

Ка̏мен сја̂ји ка̏ј су̂нце кад грёје,
Ба̏ш веља̂ше три ца̏рева гра̂да.
Ма̂рку да̏де тêшку топузйну,
Ба̏ш веља̂ше три̂ ца̏рева гра̂да.
Сва̏ком сва̏ту по зла̂тну мара̏му,
Зёт Стоја̏ну да̏де ко̏ња и дево̂јку.
Окрēну̏ше, Бо̏га помēну̏ше,
Да̏н по да̂ну, ко̏нак по кона̏ку.
Ка̏д то беу висо̏ке планйне,
Искочйло јёдно Ту̏ре мла̂до
Сас њего̏ве сто̏тину Ту̏рака
Пр̏ви идê Рêља од Паза̂ра.
Шта гово̏ри оно Ту̏ре мла̂до?
— „Чу̏ л' ме, ку̂рво, Рêљо од Паза̂ра,
„Ту̏рај, ку̂рво, мйлоснога да̂ра,
„Што̏ те тёбе кра̂ље дарова̏о.
„Прйје мёне кра̂ље поклонйјо".
Ту се Рêља гр̂дно упла̏шијо:
— „Да̂р ми мене Краљевића Ма̂рка".
За њим йде Мйлош од Долйна.
— „Ту̏рај, ку̂рво, мйлоснога да̂ра,
„Што̏ те тёбе кра̂ље дарова̏о,
„Прйје мёне кра̂ље поклонйјо".
Ћа̂ше Мйлош да задёне ка̂вгу,
Но нё даде То̏плица Мила̏не?
Што гово̏ри То̏плица Мила̏не?
— „Да̂р ни на̏ма у Кра̂љевога Ма̂рка".
Та̏д је Ту̏ре сва̏тове препуштйло,
Пред Ма̂рка је Ту̏ре искочйло.
Што̏ да вйдиш? Оно̂ Ту̏ре мла̂до,
О̏н дова̏ти ко̏ња под дево̂јку.
Шта̏ гово̏ри оно Ту̏ре мла̂до?
— „Чу̏ л' ме, ку̂рво, Кра̏љевићу Ма̂рко,
„Ту̂рај, ку̂рво, мйлоснога да̂ра,
„Што̏ те тёбе кра̂ље дарова̏о,
„Прйје мёне кра̂ље поклонйјо".
Шта гово̏ри Кра̄љёвићи Ма̂рко?
— „Дарова̏о ме с тêшку топузйну,
„Тêшка јёсте, но̏сит је не мо̏гу.
„Ба̏ш ћу тёбе и ја њу̂ поклонйт".
Прёвари се оно Ту̏ре мла̂до,

Те потêгљи ко̏ња под девôјку.
Ӱ̏дари га Кра̏љевићу Ма̂рко,
Са̏стави га до цр̂не земљйце.
Тӱре па̏де, а Ма̂рко допа̏де,
Са̏бљом ма̂ну, прёкиде му гла̂ву.
О̏брну се на дêсно, на лêво,
Нйгде нêма Тӱрка ђавољêга.
Сва̏тови се би̂ли одмакнӱли,
Са̏л оста̏ла Рӱжица девôјка.
Ма̂рко ви̂кну из гр̏ла бијéлог:
— „Дё сте, ка̂же, моја дрӱжбо дра̂га?
„Ја погӱби ово Тӱре мла̂до“.
Право отӧше Стôјна Београда.
Свадбова̏ше три недёље да̂на.

Расник — певао Мишар Крсмановић.

СРПСКИ РЈЕЧНИК

ИСТУМАЧЕН

ЊЕМАЧКИЈЕМ И ЛАТИНСКИЈЕМ РИЈЕЧИМА

СКУПИО ГА И НА СВИЈЕТ ИЗДАО

ВУК СТЕФ. КАРАЏИЋ

ЧЕТВРТО ДРЖАВНО ИЗДАЊЕ

У БЕОГРАДУ

У ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1935

LEXICON

SERBICO-GERMANICO-LATINUM

EDIDIT

VUK STEPH. KARADSCHITSCH

EDITIO QUARTA

BELGRADI
IN TIPHOGRAPHIA REGNI JUGOSLAVIAE
1935

ALPHABETI SERBICI

c u m

VICINIORUM POPULARIUM ET ALIIS CULTIORIS EUROPAE ALPHABETIS PARALLELISMUS.

Serbic.			Croat.	Bohem.	Polon.	Hungar.	German.	Ital.	Gall.	Angl.
А	а	*а*	a	a	a	á	a	a	a	—
Б	б	*б*	b	b	b	b	b	b	b	b
В	в	*в*	v	w	w	v	w	v	v	v
Г	г	*г*	g	ǧ	g	g	g	g: gara	g: gant	g: gold
Д	д	*д*	d	d	d	d	b	d	d	d
Ђ	ђ	*ђ*	dj [đ]	d'	—	gy	—	—	—	—
Е	е	*е*	e	e	e	e	e	e	e	e: bet
Ж	ж	*ж*	ž	ž	ź	zs	—	—	j	s: osier
З	з	*з*	z	z	z	z	ſ: ſeſen	s: rosa	z	z: razor
И	и	*и*	i	i	i	i	i	i	i	ee, y
Ј	ј	*ј*	j	j	j	j	j	j	i: mien	y: yes
К	к	*к*	k	k	k	k	k	c: caro	c: car	k
Л	л	*л*	l	l	—	l	l	l	l	l
Љ	љ	*љ*	lj [ļ]	—	l: li	ly	—	gl: gli	il: ail	—
М	м	*м*	m	m	m	m	m	m	m	m
Н	н	*н*	n	n	n	n	n	n	n	n
Њ	њ	*њ*	nj [ń]	ň	ń	ny	—	gn	gn	—
О	о	*о*	o	o	o	o	o	o	o	o: note
П	п	*п*	p	p	p	p	p	p	p	p
Р	р	*р*	r	r	r	r	r	r	r	r
С	с	*с*	s	s	s	sz	ſſ	s: sono	s: son	s: so
Т	т	*т*	t	t	t	t	t	t	t	t
Ћ	ћ	*ћ*	ć	t'	—	ty	—	—	—	—
У	у	*у*	u	u	u	u	u	u	ou	oo
Ф	ф	*ф*	f	f	f	f	f	f	f	f
Х	х	*х*	h	ch	ch	h	ch	—	—	—
Ц	ц	*ц*	c	c	c	cz	ʒ	z: zio	—	—
Ч	ч	*ч*	č	č	cz	cs	tſch	c: ciò	—	ch: child
Џ	џ	*џ*	dž [ǵ]	—	—	—	—	ge	—	j
Ш	ш	*ш*	š	š	sz	s	ſch	sc: esce	ch: cher	sh
Ъ	ъ	*ъ**)	—	—	—	—	—	—	—	—

*) Nil sonat, sed *r* literae, quae Serbis, sicut Bohemis, vel sola absque ulla vocali, syllabam facit, apponitur, ne eadem *r* litera ad praecedentem aut sequentem syllabam trahatur, e. g. умръо lege u-mr-o. [Pro *pr* in hac editione (III.) substituitur *p̈*.]

ПРЕДГОВОР ДРУГОМ ИЗДАЊУ

Ево Српскога рјечника и по други пут наком тридесет и три године. Као што сам у огласу казао, ја сам оне ријечи што су наштампане прије донио амо у глави, пак сам их послије писао како сам их се могао опоминьати; ове пак што се сад додају купио сам одонда по различнијем крајевима народа нашега, и овога посла ради путовао сам којекуда, као н. п. у Хрватску, Далмацију, Дубровник, Боку и Црну гору. Да сам којом срећом могао отићи у Босну и у Херцеговину и у Косово и у Метохију, јамачно бих нашао још много знатнијех ријечи; али поред све моје жеље то се није могло. Међу овијем садашњијем ријечима има их много које су ми биле познате још од прије, али ми прије нијесу пале на ум; а има их много које сам послије којекуда први пут чуо. Код многијех које су ми се учиниле особите и свуда по народу непознате, назначивао сам гдје сам коју чуо или гдје се говори; али по томе не ће нико мислити да се оне *само* у онима мјестима говоре, н. п. ријечи које се говоре у Црној гори понајвише се говоре и онуда по свему приморју, а које се говоре у Херцеговини оне се највише говоре и по Црној гори и по другијем околинама њезинијем: ријеч *увала* ја сам најприје чуо у Црној гори, а госпођица Милица Стојадиновића из Врдника писала ми је да се она говори и ондје.

Нити мислим ја нити ваља да мисли ко други да су и у овој књизи све ријечи народа нашега и сва значења наштампанијех ријечи, него ја још мислим да се у живу језику све народне ријечи не могу ни покупити, јер гдјекоје постају једнако, а каштo и нова значења већ познатијем ријечима: ја сам се у Тршићу родио и до осамнаесте године своје ондје живљео, али ријечи *самотег* нијесам чуо до прије три године кад сам онамо био, и будући да је село било мало (као што је и сад) и кућа наша управо на води између двије воденице, то није могуће да је ова ријеч и онда ондје била па да је ја нијесам чуо, него је морала послије постати; оваковијех примјера могло би се овдје и више споменути; а код ријечи *голи син* и *робо* споменуто је како ријечима постају нова значења. Док је ова књига штампана, мени је већ пало на ум неколико ријечи којијех у њој нема и које ћу додати овдје на крају овога предговора.

Код којијех ријечи овдје нема значења, оне кад сам први пут чуо нијесам га уза њих записао мислећи да га не ћу заборавити, а послије га се нијесам могао опоменути; али сам их опет наштампао мислећи да ће им послије бити лакше наћи значење него и њих саме. Сваки књижевник наш који дозна за значење које од овијех ријечи, учиниће добро ако га запише и мени јави, као и нове ријечи којијех овдје нема, па ако то не пристане у посао мени, пристаће по смрти мојој коме другоме, а народу свакојако.

Код којијех ријечи стоји да се говоре *у Барањи*, оне ми је дао Г. Адам Драгосављевић; код којијех стоји *у Сријему*, од онијех сам гдјекоје ја купио а гдјекоје ми је дао исти Г. Адам Драгосављевић и покојни Аврам Панић пород Шидски; код којијех пак стоји *у Боци* или *у Рисну* или *у Грбљу*, и од онијех сам гдјекоје ја купио, а гдјекоје ми је дао Г. поп Вук Поповић и Вук Врчевић, обадва Ришњани.

Као што је код гдјекојијех глагола назначено како имају гдјекоја времена, и код самоставнијех ријечи какав им је глас у гдјекојијем падежима, тако је ваљало назначити и код самоставнијех ријечи које у множини нарастају на *ови* или на *еви*, као н. п. што је казано код *кнез* да је у множини *кнезови* и *кнежеви*; ово би било вриједно назначити једно за то што сваки човјек, особито туђин, не може ласно знати које ријечи овако нарастају које ли не, а друго што се код многијех које нарастају и глас мијења, н. п. *гâврâн: гâврâни* и *гâвранови*, овдје је што се гласа тиче са свијем по правилу; у ријечи *нȏж: нóжи* и *нóжеви*, овдје је глас у *ножеви* као и у *ножи;* али у ријечи *грâд: грâди* и *грâдови* и т. д. глас је са свијем различан. Али ово из почетка не почех, па тако за сад и остаде.

Ако кад Срби у писању књига приме једно макар које од својијех нарјечија, онда у рјечницима не ће ни требати ријечи по свакоме нарјечију писати за себе, него само по ономе којијем се књиге успишу, макар назначивши код сваке ријечи како се говори по другијем нарјечијама, н. п. *дјед* (јужно *ђед*, источно *дед*, западно *дид*). Тако и оне ријечи у којима се успише *х* не ће бити потребе писати и без *х*. Али за сад док је још главна брига и потреба да познамо свој народни језик по свијем крајевима, мислим да је ваљало писати све овако као што сам у овој књизи писао.

Ријечи које једно значе може бити да би најбоље било код оне за коју се мисли да је најљепша (најобичнија и најприличнија) метнути све остале назначивши ако се која гдје у особитоме крају говори, па послије код сваке казати само vide, н. п. *раоник (лемеш*, у Црној гори *јемљеш)*, па послије код *лемеш* и *јемљеш* само vide *раоник;* тако *чунак (чуњак, чун, лајдица)* и т. д.

Прил. имена која су постала на *ски* и *ки* од имена која значе ред каковијех људи или животиња говоре се и као нарјечија (adverbia), н. п. живи *господски*, обдарио га *царски*, брани се *јуначки*, говори *Турски*, једе *свињски;* али ја ово за то нијесам назначивао што се управо изговара онако као што су ова имена овдје у књизи наштампана.

Истина да би се могло за главно правило узети да се у свијем нашијем глаголима у првоме лицу садашњега времена оно самогласно слово пред *м* изговара са знаком ^, н. п. *ӥгра̂м*, *мӧли̂м*, *пӗре̂м*, али у глагола који се свршују на *јем*, а особито [на] *ијем*, изговара се *е* без и какога знака, н. п. *лӥјем*, *пӥјем*, *бӥјем* и т. д.; може бити да би ко рекао и *лӥје̂м*, *пӥје̂м*, *бӥје̂м*, али ми се јамачно чини да је обичније оно прво. Тако би се рекло и *кӱјем*, *снӱјем*, *чӱјем*, али ми се чини да би се поред овога рекло прије и *кӱје̂м*, *снӱје̂м*, *чӱје̂м*, него *лӥје̂м*, *пӥје̂м*, *бӥје̂м*, и т. д.

Велика хвала Ђуру Даничићу, који се трудио око превођења ријечи на Њемачки и на Латински језик и око поправљања и надгледања у штампању. Ако се у превођењу ријечи нађе гдје кака погрјешка, то ће радо опростити сваки онај који зна како је овај посао тежак. Може бити да ће се најприје наћи погрјешака у превођењу ријечи које значе траве, дрвета и животиње, али у нас за сад док немамо само о томе књига и то од људи који се особито око тога посла труде, друкчије не може бити.

Гласове у ријечима старао сам се да назначим онако као што се највише говори у народу нашему не гледајући на разлике које се по гдјекојијем крајевима налазе. Још у предговору к првоме рјечнику ја сам казао како се гдјешто у Биоградској нахији говори н. п. *ло́нац* (мјесто *ло̀нац*), *ко́нац* (м. *ко̀нац*), *куку́руз* (м. *куку̀руз*), *се́ло* (м. *сѐло*) и т. д. Од овога је много знатније што се у Црној гори и по њезинијем околинама говори н. п. *дӥјете* (м. *дијѐте*), *млӥјеко* (м. *млијѐко*); *Ми̂рко* (м. *Ми́рко*), *Ђо̂ко* (м. *Ђо́ко*); *о̀гњиште* (м. *о̀гњи̂ште*), *бр̀чиште* (м. *бр̀чи̂ште*), *ката̀риште* (м. *ката̀ри̂ште*); *зӗље* (м. *зе̂ље*), *рӧбље* (м. *ро̂бље*), *гвӧжђе* (м. *гво̂жђе*) и т. д. Истина да ове разлике нијесу тако знатне као што се једне ствари по народу различно зову, али ће по времену ваљати и њих покупити и назначити.

Код ријечи *жвакалица* ја сам казао да се *приповиједа* да су је Турци некад искали, а Руски генерал Иван Петровић Липранди казивао ми је јесенас да су је Турци (својом ријечи *дишпараси*) и у наше вријеме у Бугарској искали, па још не само за себе него и за своје коње *(дишхаки)*; и да је године 1829 Кучук-Ахмет једноме Турчину од тевабије Караџанем-пашине повадио све зубе за то што је од свога домаћина (код кога је ноћио) ујутру на поласку искао *дишпараси* и *дишхаки*. По овоме може се мислити да и оно може бити истина што сам најпослије казао да се говори код ријечи *одрина*.

К ономе што је код ријечи *крајина* казано о Крајини Неготинској додаћу овдје још нешто што је на молбу моју Г. Илија М. Гарашанин од најстаријих људи у Крајини дознао и мени јавио, и то:

Људи у Крајини давали су од прије до Пасманџијна времена на годину: а) порезе на пореску главу 7 гроша, б) харача (на мушкиње као што се и по другијем мјестима плаћало) по 2 гр. и 20 пара, в) мртвине по 1 гр. и 22 паре, г) свадбарине по 1 гр., д) тулумине на 1000 чокота по 20

пара, ђ) на камен воденични по 2 гр., е) на овцу 5 пара, ж) на свињу 5 пара, з) на кошницу 5 пара, и) на 1000 главица купуса 5 пара, ј) десетак на оно жито које се жање. Осим тога за храну и за друге потребе које бегу и његовијем Турцима који су сједили у Кладову, које башкнезу и његовијем пандурима и кметовима који би народнијех послова ради долазили у Неготин или управо рећи башкнезу у конак, давала је свака пореска глава на годину: по једну литру масла, по један шиник (20 ока) јечма, по једна кола сијена и по једна дрва; свака бачија по 7 ока сира, и свако село по 6 ока лоја и по 6 ока граха. Све ове дације купио је од народа башкнез преко сеоскијех кметова; а колико је од тога он Турцима давао, колико ли је њему остајало, то се данас управо није могло дознати, него најстарији људи говоре само да су чули да је Крајински кесим био 50 кеса, а Кључки 30, а башкнезовима да је било одређено по 15 кеса (на годину).

Десетак од жита сасипао се у амбаре на Прахову, пак се је оданде по наредби Турској носио у градове, а каштo су башкнезови закупљивали десетак особито, пак су с њим чинили шта им је воља.

Башкнез је имао три буљубаше с пандурима; двојица су од овијех имали по 15 пандура, и један се од њих налазио поред Тимока, а други од Кључке стране, те су чували да не би каки рђави људи (Турци или хајдуци или лопови) откуда дошли и пород узнемиривали; а трећи је са 30—40 пандура био код њега те га је чувао и слушао (т. ј. заповијести му по селима разносио). Све три ове буљубаше са својијем пандурима били су Хришћани.

Кад су људи имали за што распру један с другијем, најприје су долазили башкнезу на тужбу, па које он не би могао намирити оне би водио к војводи и онамо би им њих двојица судили.

Бег и војвода нијесу се смјели ништа мијешати сами од себе у управљање народно; ако ли би се на силу стали у што мијешати, башкнез их је могао тужити и промијенити.

Кад би један башкнез умр̀о и други настао, новоме се свагда давао берат на његово име.

Ово је све овако било до времена Пасманцијна, а Пасманција поставши царски противник, није марио за Крајинске правице и берате, него у Неготину начини мали градић и у њему намјести Турке, који су по Крајини владали као и по осталоме његовом подручју, тако је и у њу поред харача уведена *саенца*: по 3 гроша на сваку харачку главу (ако ли би ко како дијете сакрио па би га Турци пронашли, онда је ваљало платити још један грош ономе који га је пронашао); за ово вријеме башкнез је био као Турски слуга. У томе и Срби устану на дахије (1804) и посљедњи Крајински башкнез Перча Станковић Карапанца са својијем братом Мишом пребјегне 1807 године у Пореч, и тако се сврше Крајинске правице.

Вриједно би било да се Српски капи-ћехаја у Цариграду потруди не би ли изнашао пријеписе од берата како онијех који су Крајини били дани тако и онијех који су се давали башкнезовима. Јамачно ће се ово ондје моћи наћи, јер су мени казивали наши посланици који су 1813 године били у Нишу и у Софији ради мира с Турцима, како је Челеби-ефендија, који је онда ради мира био из Цариграда одређен и послан, спомињао Крајину, и из некаке жуте свилене кесе вадио писма о различнијем правицама које су народу нашему од старине даване. Тако може бити да би се ондје могло што нађи́ и осим Крајине о другијем крајевима народа нашега, а и у ризници какијех нашијех ствари још од боја Косовскога; а то би све за историју нашу било од превелике цијене, јер је историја народа нашега нама много познатија под Немањићима него под владом Турском.

У Бечу о Божићу 1851.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

	Смештај у библиотекама	
	Немањина 22-26	А. венац 1
1. ИСТОРИЈА ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ 1919-1928. Глигоријевић Бранислав Београд: Службени гласник, 2009.	+	
2. ИСТОРИЈА ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ 1929-1941. Тешић Драган и Николић Коста Београд: Службени гласник, 2009.	+	
3. ИСТОРИЈА ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ 1941-1952. Павловић Момчило Београд: Службени гласник, 2009.	+	
4. ИСТОРИЈА ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ 1989-2009: документи Београд: Службени гласник, 2009.	+	
5. МУКЕ С УСТАВОМ Ивошевић Зоран М. Београд: Глосаријум, 2007.	+	
6. КОМЕНТАР ЗАКОНА О МЕНИЦИ: са прегледом закона који се односе на меницу Глогинић Александар М. Београд: Глосаријум, 2006.	+	
7. ФИЗИЧКО-ТЕХНИЧКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ПРОТИВПОЖАРНА ЗАШТИТА: збирка прописа са уводним напоменама и објашњењима Милошевић Милан Београд: Глосаријум, 2006.	+	
8. ОСИГУРАЊЕ: финансијско-рачуноводствена функција Лекић Жарко Београд: Глосаријум, 2006.	+	
9. ПРАВО ЗАЛОГЕ: збирка прописа са коментарима и судском праксом Глогинић Александар М. Београд: Глосаријум, 2005.	+	
10. КРИВИЧНОПРОЦЕСНО ЗАКОНОДАВСТВО СРБИЈЕ Бејатовић Станко Београд: Глосаријум, 2005.	+	

	Смештај у библиотекама	
	Немањина 22-26	А. венац 1

11. ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА
Петровић Здравко +
Београд: Глосаријум, 2003.

12. А АКО УМРЕ ПРЕ НЕГО ШТО СЕ ПРОБУДИ? +
Писарев Ђорђе
Зрењанин: Агора, 2009.

13. ЦРВЕНИ ЛАВ
Сепеш Марија +
Зрењанин: Агора, 2009.

14. НА РЕЦИ КОД ДВЕ ПТИЦЕ
О Брајен Флен +
Зрењанин: Агора, 2009.

15. С ОНЕ СТРАНЕ МОСТА
Лосон Мери +
Београд: Евро-Ђунти, 2008.

16. ЦИКЦАК
Сомоза Хосе Карлос +
Београд: Евро-Ђунти, 2008.

17. ИГРА ИСТИНЕ
Казати Модињани Звева +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

18. СУМРАК
Мајер Стефани +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

19. МЛАД МЕСЕЦ
Мајер Стефани +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

20. ПОМРАЧЕЊЕ
Мајер Стефани +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

21. ПРАСКОЗОРЈЕ
Мајер Стефани +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

22. ДОМАЋИН
Мајер Стефани +
Београд: Евро-Ђунти, 2009.

	Смештај у библиотекама	
	Немањина 22-26	А. венац 1

23.	ОД ОГЊЕНЕ ДО БЛАГЕ МАРИЈЕ Радуловић Јован Београд: Евро-Ђунти, 2008.	+	
24.	ДНЕВНИК ИЗ БОЛИВИЈЕ Гевара Ернесто Че Београд: Евро-Ђунти, 2008.	+	
25.	ЈЕВАНЂЕЉЕ ПО МАРИЈИ Алберти Барбара Београд: Албатрос плус, 2009.	+	
26.	ЈОШ САМ ОВДЕ Калезић Драгиша Београд: Албатрос плус, 2009.	+	
27.	ИЗГНАНИЦИ Џојс Џејмс Београд: Албатрос плус, 2009.	+	
28.	ДОВОЉАН РАЗЛОГ Јовановић Марија Београд: М. Јовановић, 2008.	+	
29.	ИДИ, ВРЕМЕ ЈЕ Јовановић Марија Београд: М. Јовановић, 2009.	+	
30.	ЛЕГЕНДА О ЗИДУ: мини коментари о култури и некултури 2004-2008. Влајчић Милан Вршац: КОВ, 2008.	+	
31.	ОДЛИЧНО ЈЕ БАВИТИ СЕ КРИМИНАЛОМ: роман незаштићеног сведока Стипанић Ненад Београд: Л.О.М, 2009.	+	